

Saaka wvù Jee wvu εkumε Jisos no Maaku to Saηεε

Fiεε fî nu ê Nwa' Mak wvun e

Saaka wvù jee wvù Mak to saηεε wvun duηci le Jisos nu wee wvù to gee mwεεm bvuu keηke mvuηgay keejeme fiεε é fî enù no wvú jeme. Wvú to duηci mvuηgay mvun yî n'yεyi we le bô keebvu-use bonceendaa bo dεwle le, noo keelεεshi bibefe bi bonyii le. Jisos to teηe εkolε kew le wen nu wee wvù diee nu Waawee, ε wvú ε to keenya εkolε kew keeboyse bonyii. Diee din nu di nu ê ηwa' Dania le 7:3-14.

Mak yam ε saη ε è nu εkumε mwεεm mvù Jisos to gee efey mvù wvú to jemyi. Biba bi fokemεse ke ηwa' wvun e jeme εkumε mwεεm mvù to kooyεε bô Jisos yî kemaa kew ke fokemεse le, efey mvunciim no bó to taε wvú yî kentam e, bô no wvú to buyεε yî kpwe le, ben we.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

- 1:1-13 Keηkewce ke saaka wvù jee εkumε Jisos e
- 1:14-9:50 Lemme di Jisos e ê keba kè Galilee le
- 10:1-52 E Jisos nε Galilee γεν Jelusalem
- 11:1-15:47 Kemaa ke Jisos e ke kemεse le mbew Jelusalem e noo Jelusalem
- 16:1-8 Mbuy wvu Jisos yî kpwe le
- 16:9-20 Ekumε no Jisos to duηceε εkolε kew no wvú to buyεε yî kpwe le bô no wvú to benεε we

*Saaka wvù Jon Nlesejoo to fewci
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Wvun nu saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu wvù Waa Nyo'. ² Wvú to kεw kε no Yεsaya wvù wee ntum Nyo' to saηεε ε Nyo' gayte le, “Yεkε eyuw, me nu ηke enciinse wee wεm ntum é wvú esa fwe dvu wo, wvù nu egeη eseysel je yo.

³ Diεw wee fuunke ηkpwaante le bó eseysel je Tata, enele é yí enù teyey.”

⁴ Nonεη, ε wee mvu wvù bó to teηε le Jon Nlesejoo ke mum ne buyneη ηkpwaante, no fewci ê bonyii le bó ekumeη mvuntelem mvubole, é wen elese bó ê joo wvu le Nyo' elεshε bibefε bibole. ⁵ ε bonyii mum no buyte ê bontεw bo wonη wvù Judea le tfuu noo ê kelaante kè Jεlusalεm e kecii gene fô Jon e, seηε bibefε bibole, ε wvú mum leese bó ê joo ê Joo Joodan e.

⁶ Jon to jiise ndvú ε bó kene bô yvúw nyam mi yí bó teηε le kamεl, seenke kecaw cin ε bó kene bô jew nyam, diee ε è nu cúma bô ndonη. ⁷ Wvú to fewci, gayte le, “Wee mvu too ê me εjim kuuke fele me, ε me mbaa nciη enkocεη keηgvuwce fokuse enfay laba we kε. ⁸ Me nleese ben ε è nu ê joo, geenεη, ε wvú nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.”

*No bó to leσεε Jisos ê joo bô no Satan to momte
wvú
(Mat 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Kε εdiuw yoya le, ε Jisos nε Nasalεt ê keba ke won e kè Galilee le, to ε Jon lese wvú ê joo ê Joo Joodan e. ¹⁰ Kε no Jisos to buyte ê joo nεn, mum yεn ε εbulε yene ye, ε Keyoy ke Yuule no shiile too yî ye le diεwε εbembε le. ¹¹ Ε diεw jeme fowe le, “Wo nu Waa wεm, nu fitele fiem, ε me n'yuuke njon bô wo baay.”

¹² Ε Keyoy ke Yuule mum ge lo kan mwaan ε Jisos γεν no cee ηkpwaante. ¹³ Ε wvú no nu jó yî εdiuw e mbaanyε, ε Satan momte wvú. Wvú to nu jó nonεn bô nyám yi ηkpwaante, ε bonceendaa bo Nyo' le taale fô wvú le.

Ε Jisos tee bonyii bonεw le bó enù boom bew bo ηgoo le

(Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Ε bó ke nε koo Jon lese yew ncaw e. Ε è no nu εjim jodvu, ε Jisos γεν Galilee, no fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' jó. ¹⁵ Ε wvú no fewci, gayte le, “Kefew nu ε to wase ε kocεn, ε bvunfon bvυ Nyo' le nu wase nceencee. Ben ekumεn mvuntelem mvunεn, ebee saaka wvú jee wvun e.”

¹⁶ Ε Jisos ke no fele mbew Mamase yî Galilee le, yεn Semon bô waa bwee wvú Andulu le ε bó laanke kensan ê mamase le, no ηkieη wvubo to nu byé yi koolεn. ¹⁷ Ε Jisos gay ê bó le, “Ben ebii me le é me enge é ben ekoole wase ε è nu bonyii.” ¹⁸ Kan mwaan, ε bó mum cine binsan bibole, no bii wvú le. ¹⁹ Ε Jisos ke dioo kençi gene fwe, yεn Jεm bô waa bwee wvú Jon e, bô to nu boom bo Σεβεdee le, ε bô bó nu ê kekon e tumci binsan. ²⁰ Ε Jisos mum tee lo

ɛn bó. Ɛ bó cinɛ icee bó le ê kekon e bô bonyii bô bó to joɛ é bó elemte bó le, mum no bii wvú le.

*Ɛ Jisos bvuse keyoy kè yiile yî wee le
(Luk 4:31-37)*

²¹ Ɛ bô bo Jisos nɛ ɣɛn ê kelaante kè Kafana'um. Ɛ è ke no nu diuu di mbam e, ɛ Jisos mum ɣɛn lo yew bunle le no yɛɛyi bonyii dvú. ²² Ɛ bonyii no yuuke kɛɲke lo ɲghaw yî n'yɛɛyi we le, ɲjefo wvú to yɛɛyi diɛwɛ wee wvù kɛɲke mvunɲay mvu n'yɛɛyi le. Kɛ wvú to yɛɛyi diɛwɛ no bonyii bô duɲci bonci bo Nyo' le to ké no yɛɛyi kɛ. ²³ Kɛ sekedvu, ɛ wee mvu nɛ fɛse yew bunle yidvu le, ɛ è to nu wee ɛ keyoy kè yiile nu yî ye le. ²⁴ No wvú ley dvú, mum wam le, “Jisos wvu Nasalɛt, wo fii la ê bese? Wo to keelɛse bese le? Me ɲkee naa wo. Ɛ nu wo wvudvu wvù yuule wvù nɛ fô Nyo' le.” ²⁵ Ɛ Jisos kan keyoy kè yiile kedvu, gay le, “Baɲ lo, buy yî wee wvun e.” ²⁶ Ɛ keyoy kedvu mum ge ɛ wvú gbwe fokuse no taake, ɛ kí fuɲ foweɛwe, mum buy yî ye le. ²⁷ Ɛ bonyii yɛn nonɛn, ɛ diuw yum bó, ɛ bó no ghayte ɛbonɛbon biite le, “Fin nu la? Ɛ nu n'yɛɛyi mvu wvu fwɛ le? Wee wvun kɛɲke mvunɲay kane naa noo biyoy bì yiile ɛ bí yuuke wvú le.” ²⁸ Kan mwaan, ɛ saaka wvu ɛkumɛ Jisos saanɲɛn ɣɛn bontɛw bocii bo ê keba kè Galilee le.

*Ɛ Jisos fɛ bonyii bo bincɛm e nteen
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)*

²⁹ Ɛ Jisos ke buy yew bunle yidvu le, ɣɛn yew dvu Semon bô Andulu, ɛ Jɛm bô Jon nu bô bó. ³⁰ Ɛ to nu ɛ mwɛse Semon jiiime, cɛmte bô ken'ya'. Kɛ no Jisos ley yew, ɛ bó mum see lo ê wvú ɛkumɛ kpwoon

wvudvu. ³¹ E Jisos γεν fô wvú to jiime, jicε wvú le yî kebo le, cake wvú we. E ken'ya' kedvu mum cinε wvú le, ε wvú ja we, taa fiεε ε bó die.

³² E è ke no nu εκiεguu εbvubwε no diuu to seeyi, ε bó no too bô bonyii bocii bò to cemkene noo bonyii bò bonceendaa bo dεwle le to njiηsene bô bó fô Jisos e. ³³ E kelaante kedvu kecii tase ê fwese.

³⁴ E wvú fε bonyii nteen bò to κηηke bincem jεεy jεεy, bvuu bvuse bonceendaa bo dεwle le nteen yî bonyii bomew e. E wvú dīoo bvūuse, saa ebee le bonceendaa bodvu ejemyi lo κε, njefo bó to kee wee wvù è nu wvú.

*E Jisos fewcε diεw Nyo' Galilee
(Luk 4:42-44)*

³⁵ E è ke no nu kebitele, ε Jisos ja we, buy γεν bvudvuu bvumew e wvú εmbeη no bunlee. ³⁶ E Semon bô bonyii bò bô bó to nu, shεε buy γεν keegom wvú. ³⁷ E bó yεn wvú le, gay ê wvú le, “Bonyii bocii nu ε shεε ε no gomte wo.” ³⁸ E Jisos tfuse fiew ê bó le, “Beene edaηsεn egeη bontεw bomew e wvu le è nulo é me enfewcε ten diεw Nyo' jó. E nu fiεε fi me nto nje fí.” ³⁹ E wvú mum no ghane keba kè Galilee le kecii fewci diεw Nyo' yéw bunle yibole, bvūuse bonceendaa bo dεwle le yî bonyii le.

*E Jisos fε wee ε wvú cemte bô ntun wvu baay
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ E wee mvu wvù to cemte bô ntun wvu baay ke ne to, tum εnvuw ê Jisos εjise, lekε wvú gay le, “Wo nulo efε me é me en'yuule, é wo fen koonηke

lo.” ⁴¹ Ε shen koo Jisos, ε wvú neke kebo kum wvú le, gay ê wvú le, “Me ηkooηke lo, bonen le, eyuule.” ⁴² Kan mwaan, ε ntun wvu baay wvudvu mum cine wvú le, ε wvú bonen mum no yuule. ⁴³ Ε Jisos mum gay le wvú egenè lo, looce ciise lo ê wvú, ⁴⁴ gay le, “Ε yenè fo wo esee ê wee ke. Geenen, gene edunçe ekole kuw ê cee ncese, emum enya nnya yi Muses to gayεε le wee kenke keenya keedunçe ê bonyii le wen nu ε bonen wase yî ntun wvun e ε no yuule.” ⁴⁵ No Jisos ciise nonen, ε wee wvudvu kaa no gene bwaashi lo fiεε fidvu. Ε saaka wvudvu saanken, ε je fanε yaa bvuu nu dvú yi è nulo é Jisos eley kelaante le endan ke. Ε wvú mum mεy ke wase no nu ηkpwaante, ε bonyii nen'yi mondvuum e mondvuum e, too fô wvú le.

2

*Ε Jisos fε wee ε wvú ε kpwe keba kemwaan
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Ε ediuw ke dīoo genci, ε Jisos kase tu jim Kafana'um. Ε bonyii yuw le wvú nu wase fô yew e, ² ε bó mum to tase fó nteen, ε je fanε yaa nu dvú fó yi è nulo é wee tome ekale naa noo ê yew fwese ke. Ε wvú no fewci diεw Nyo' ê bó. ³ Ε bonyii bomew ke ne no too bonεw bô wee mvu fô wvú le ε bó ε shfume ê fikεεy e, ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan. ⁴ Ε fī ghaw keeley gen bô wvú fô wvú le njefo bonyii to faci baay. Ε bó mum ben ε è nu ê yew we, too keyεy. No bó tolεε nonen, mum shike wee wvudvu ê fiεε fī wvú to jiime jó le. ⁵ Ε Jisos yen no bó nu ε lese fitele yî ye le, ε wvú mum gay ê

wee wvù to nu ε kpwe keba kemwaan wε le, “Nsaa yem, me nu ε nλεshε wase bibefε biuw.” ⁶ Ε bonyii bomew bò to dunçi bonci bo Nyo' le bò to nu fó yuw nonεn, mum no wvukene ê mvuntelem e, biite le, ⁷ “Wee wvun jemyi nεn nεε le? Wvú joo bvudvuu bvu Nyo' le. Ε nu yεε dvú wvù nulo elεεshε bibefε efey Nyo' maan?” ⁸ Ε Jisos mum kiεε lo ê fitele fiew e fiεε fi bó to kpwaake, mum bife ê bó le, “Ben se keηke kfuu ban bonkpawce ê mvuntelem mvunεn e nεn nje la? ⁹ Fi cekey keegay ê wee wvun nu fi la? Keegay le me nu ε nλεshε wase bibefε biew, nuu le wvú ejo fikεεy fiew egene le? ¹⁰ Geenεn, me nu enge é ben ekiεε le wee wvù diee nu Waawee keηke mvunγay fokuse fεn keelεεshε bibefε.” Ε wvú mum gay ê wee wvù to nu ε kpwe keba kemwaan wε le, ¹¹ “Me njemyi ê wo, ja we ejo fikεεy fiuw egene fô yew e.” ¹² Ε wvú mum ja we, jo no buyte ε bonyii bocii taale wvú. Ε bó taa nεn, ε diuw yum bó, ε bó no tumte monkum mo Nyo' le, gayte le, “Bese ke baa yen wase kfuu fin fiεε le kε.”

*Ε Jisos tee Lεwe le wvú enù waa we ηgoo
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Ε Jisos ke bvuu nε γεν mbew mamase le, ε kebombom ke bonyii le to fó, ε wvú no yεεyi bó. ¹⁴ Ε wvú ke nε dioo gene, yen Lεwe wvù waa Alfiyus e, ε wvú ε shii fô bvudvuu bwew bvu lemme le, ε no fii shile. Ε Jisos gay ê wvú le, “Ε biì me le.” Ε wvú mum nε we no bii wvú le.

¹⁵ Ε Jisos bò boom bew bo ηgoo le ke γεν no diekene yew dvu Lεwe bò bonyii bò to fii shile noo bonyii bomew bò befe tεn. Kfuu ban bonyii to ké

no bii wvú le naa nteen. ¹⁶ Ε Bofalasii bò to dunçi bonci bo Nyo' le γεn no Jisos diekene bô bonyii bò befe noo bò to fii shile, mum bife ê boom bew bo ηgoo le ε, “Ε nu nje la wvù wvú diekene bô bonyii bò fii shile noo bonyii bò befe bomew?” ¹⁷ Ε Jisos yuw no bó bife, gay ê bó ε, “Κε bonyii bò temyi ké no gomte wee εfuwε κε. Ε ké no gomte bò cεmkene. Κε me nto keentee bonyii bò nu teytey κε. Me nto keentee ε ε nu bò befe.”

Εκumε keebamte mwεεm mvudien
(*Mat 9:14-17; Luk 5:33-39*)

¹⁸ Ε ε ke no nu, ε boom bo Jon e bo ηgoo le, noo bo Bofalasii le bamte mwεεm mvudien. Ε bonyii bomew mum to bife ê Jisos le, “Ε nu nje la wvù boom bo ηgoo le bo Jon e, noo bo Bofalasii le bamte mwεεm mvudien, ε boom buw bo ηgoo le yaa bamte κε?” ¹⁹ Ε Jisos tfuse ê bó ε, “Ε nulo é bó ebe bonyii bô bvujen é bó eγεν ebvuu ebamte mwεεm mvudien ε cee bvujen nu bô bó? Κε ε nulo é bó ebamte mwεεm mvudien ε wvú nu bô bó κε. ²⁰ Geenεn, kefew nu ke eto kè bó nu ke eloo cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekεw eshee mbam mwεεm mvudien kefew kedvu le. ²¹ Κε wee nulo ejo njaw ndvu yi fiε, etumcε ndvu yi yvum dvú κε. Ε wvú ge nonεn, é njaw ndvu yidvu ke emεse esaa lo ndvu yi yvum yidvu, é kebuw kè nu fó emεse ekuw efey lo no kí be shee nu. ²² Κε è nulo tεn é wee ejo mbvuum mo monfεm, egεε ê gham mbvuum wvù bó kene bô jew nyam e, * ε wvù ε yvumεn wase κε. Ε wvú ge nonεn, é mbvuum mo

2:17 Luk 19:10 **2:18** Mat 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34 **2:19**

Mat 9:15 * **2:22** Gham mbvuum nu ε Bojuu to ké kene ε ε nu bô jew nyam.

monfem modvu ke ekoo, esawye gham wvu yvum wvudvu, é mbvuum bô gham ela ecici. Fi læŋ nu læ, bó keŋke keegεε mbvuum mo monfem ke ε è nu ê gham wvu fwε le.”

*Ekumε diuu di mbam e
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Ε to nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le no læne fele wεε εgiŋ wvumew e. Ε boom bew bo ηgoo le kew no sumyi bicεε diee. ²⁴ Ε Bofalasii yεn, bife ê Jisos læ, “Tata, taa eyεn, è nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le gee fiεε fi nci baa bee læ wee ege diuu di mbam e?” ²⁵ Ε Jisos bife tεn ê bó læ, “Ben ke baa taŋ wase ê Nwa' Nyo' le no jeŋ to yuu Nfon Dawe bô ηgoo ye ε wvú ge le? ²⁶ Ε to nu kefew kè Abiata to nu εkolε ke bocee ncese le, ε Dawe ley yew Nyo' le jo blεed wvù bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, die bvuu nya tεn ηgoo ye dvú, ε è to nu nci fo wee edie blεed wvudvu efey bocee ncese.” ²⁷ Ε Jisos mum mεse gay ê bó læ, “Nyo' to γεke diuu di mbam e nje wee. Wvú to baa bom wee nje diuu di mbam e ke. ²⁸ Nonεn, wee wvù diee nu Waawee nu Cee Ekolε naa noo wvu mbam.”

3

*Ε Jisos fε wee ε kebo kew ε kpwe
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Ε Jisos ke bvuu γεn ley yew bunle le. Ε wee mvu nu dvú ε kebo kew ε kpwe. ² Ε bonyii bomew bò to nu dvú no gomte fiεε fi bó etey yî Jisos e, mum luŋ

2:23 Dito 23:24-25 **2:24** Ksm 20:8-10 **2:25** 1Sam 21:1-6; Lεw 24:5-9 **2:27** Dito 5:14 **2:27** Mat 12:1-14; Luk 13:10-17; 14:1-6; Jon 5:1-18; 7:21-24; 9:1-16 **3:1** 2:27-28

ejise yî ye le no taale laa wvú nu efe wee wvudvu diuu di mbam e le. ³ E Jisos gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe we le, “Ja we eto fen.” ⁴ No wvú toε, ε Jisos bife ê bonyii le, “Fiεε fi nci nu ε bee le wee ege diuu di mbam e nu fi la? Keege fiεε fi jee, nuu fi befe le? Keeboyse wee, nuu keeyu lo le?” E bó cife. ⁵ E Jisos ton'yε shém bô bó, taa bó bocii kenεn, ε shen koo wvú yî mvuntelem mvubole mvù yiile le. E wvú gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe we le, “Nεke kebo kuw.” E wvú nεke ε kí mum bonεn. ⁶ E Bofalasií mum buy, gεn lo kan mwaan ε bô bo ηgoo bonyii bo Nfon 'Elod e jo nsey no è nulo é bó ege se yu Jisos.

E bonyii no nen'yi biba bicii too fô Jisos e

⁷ E Jisos bô boom bew bo ηgoo le mum nε jó gεn fô Mamase yî Galilee le. E kebombom ke bonyii le ke baay bi wvú le. E bomew bonyii to nε keba kè Galilee bô kè Judea le. ⁸ E bomew to nε Jelusalem, bomew keba kè Idumea le, bomew Joo Joodan wvuke, bomew biba bì Taya bô Sidon e. Kebombom kedvu to to nonεn njefo bó to yuuke mwεεm mvù wvú to gee mvunciim. ⁹ E Jisos nε gay le boom bew bo ηgoo le egom kekon eseyse egεε é wen eley jó fo kebombom ke enε efacε wen. ¹⁰ Wvú to gay nonεn njefo wvú to nu ε fe wase bonyii nteen, ε bonyii bo bincεm e bεε ke too keekum wvú le. ¹¹ E bonyii bô biyoy bì yiile to njinsene bô bó ké yεn Jisos e mum no gbwekene fwe dvu wvú wamte gayte le, “Wo nu Waa Nyo'.” ¹² No bó wamte nonεn,

3:6 Jon 5:16, 18 **3:11** 1:24; 5:7; Mat 8:29; Luk 4:34, 41; 8:28
3:12 1:34; Luk 4:41

ε Jisos looce ciise lo ê bó le fo bó ege é bonyii kiae wen ke.

Ε Jisos baa bonyii yuufe ncow bofeε le è nu boom bew bo ntum e

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Ε wvú ke ne ben γεν yí kum e, tee bonyii bò wvú to shieele ε bó to fô wvú le. ¹⁴ Ε wvú baa bonyii yuufe ncow bofeε, tee bó le boom bew bo ntum e, * wvu le bô bó enù, é wen etumte bó ε bó ghane fewci diεw Nyo', ¹⁵ bvuu keηke mvungay keebvuuse bonceendaa bo dεwle le yí bonyii le. † ¹⁶ Bonyii bodvu to nu: Semon, wvú wvú to nyaε diee diεw dimew le Bitá. ¹⁷ Jεm bô waa bwee wvú Jon bò to nu boom bo Σεβεdee le, bò wvú to nyaε diee ê bó le “Boanεges” di nu le, “Boom bo jaη yí baykene le.” ¹⁸ Ε bomew nu Andulu, Filew, Batolomu, Matio, Toma, Jεm wvú waa Alfiyus, Tadio, Semon wvú to nu wee ηgoo Bosεlot, ‡ ¹⁹ noo Judas Iskaliot wvú to ghanεε gese Jisos.

Ε bonyii no duu le Bεlsebu wvú nfon bonceendaa bo dεwle le nu yí Jisos e

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ε Jisos ke ne γεν fô wvú to cee, ε kebombom ke bonyii le bvuu tase fô, ε bô boom bew bo ηgoo le fanε yaa keηke naa lo je keediekεn ke. ²¹ Ε kfuu diεw ke dioo yuw, mum γεν keejo wvú njefo

* **3:14** Ke boηwa' bo boyvuum bomew keηke njeme wvú le, “Tee bó le boom bew bo ntum e” ke. † **3:15** Boηwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “Ε bó efεle ten bonyii bo bincem e.” **3:16** Lem 1:13; Jon 1:40-44 ‡ **3:18** Bosεlot to nu Bojuu bò to tomte won, diuu keebvuse yí ηgew e can bonyii bo Lum e. **3:21** 3:31; Jon 7:5

bonyii to duu le wvú ghaanene lo. ²² E bonyii bò to dunji bonci bo Nyo' le bò to nen'yee Jelusalem bow jó no gayte le, “Belsebu nu yí ye le, e wvú bvuuse bonceendaa bo dewle le nen e è nu bô mvungay mvu nfon bonceendaa bodvu le.” ²³ E Jisos ben bó, bife ê bó ê ngan e le, “E nulo é Satan ebvuu ebvuuse ekole kew yí wee le nee le?” ²⁴ E ketum ne e gawsen e no diuu ekinekin, kí saa ke eleem ke. ²⁵ Yew é ne e gawsen e no diuu eyineyin, yí saa ke eleem ke. ²⁶ Nonen, é Satan ne e gawsen bô ngoo ye e no diuu ebonbon, wvú saa ke eleem ke, é emum enu kemese kew. ²⁷ Geen, ben ekeè le ke wee nu dvú wvú nulo eley yew dvu ntemmvungay, ekuu mwem mwew keeey elewte dvú, se wvú e yaw e kay ntemmvungay wvudvu e se kuu ke. ²⁸ E me ensee ê ben keeey le, Nyo' nulo eleesh e mwem mvú befe noo díew yí befe yicii yí bonyii jemyi. § ²⁹ Geen, é wee jeme díew yí befe ekume Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo é Nyo' eleesh e ke, njefo wvú nu e ge kebef e è nu kè mey lo.” ³⁰ Jisos to jemyi nonen njefo bonyii bodvu to duu le keyoy kè yiile nu yí ye le.

*Bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

³¹ E bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e mum fese, leem ekfun, tum wee le wvú etee wvú. ³² E to nu e kebombom ke bonyii le e shii e gem wvú e tase. E bó gay ê wvú le, “Bwoo bô boom bo bwoo le gomte wo ekfun.” ³³ E Jisos bife le, “Bwem bô boom

3:22 Mat 9:34; 10:25 **3:27** Yesa 49:24 § **3:28** Bonyii nteen yene le mwem mvú befe noo díew yí befe yin nu é bó jemyi ekume Nyo'. **3:30** Jon 7:20 **3:31** 3:21

bo bwεεm e nu baa?” ³⁴ No wvú bife nonεn mum jɪŋe bonyii bò to shilεε gem wvú ba, gay le, “Bwεεm bò boom bo bwεεm e ban. ³⁵ Wee tfuu wvù gee fiεε fi Nyo' gomte, nu wvú wvù nu waa bwεεm bò jeme yem noo bwεεm.”

4

*Ngan ekumε wee wvù to tfumyi ηgow
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Ε Jisos ke bvuu κεw no yεεyi bonyii mbew mamase le, ε kebombom ke bonyii le ε tase fó nεn ghemm. Ε wvú mum nε wase ley shii ε è nu ê kekon e ê joo, ε kebombom kedvu no leeme ηgem joo le ê ηkpwaante. ² Ε wvú no yεεyi bó bò mwεεm nteen ê bonɣan e. Ε wvú nε ma ηgan mvu ê bó le, ³ “Ben eyeke eyuw, wee to nu ε laa keegen etfume ηgow. ⁴ Ε wvú ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken ê je, ε mvunyiim to tace die. ⁵ Ε yimi ηgow gbweken fô bvudvuu bvυ εta le ε nshε yaa nu fó ntay κε. Ε yí mum yanɣen buy njefo κε nshε to nu fó ntay κε. ⁶ Ε mvum ke dioo ekεw ebaa, mum suη ηgow yidvu ε yí yowlɛn, njefo yí to baa cime γεη κε. ⁷ Ε yimi ηgow gbweken ê bisafe le. Ε bisafe bidvu ke ku mum ban ηgow yidvu ε yí fanε yaa eyum mvuntam κε. ⁸ Ε yimi ηgow gbweken ε è nu yî nshε yì jee le, ke buy, ku yum, duu fey no bó to tfumyεε, ε jise di ηgow e yumte ejise mbaanshe, dimew ejise mbansoocan, dimew ejise gbwee.” ⁹ No Jisos ma nonεn mum mεse le, “Wee wvù κεηke bitem ε wvú yuw.”

*Shiee wvù Jisos to jemyi ê bonɣan e
(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Ɛ Jisos ke dioo nu wase wvú emben, Ɛ bonyii bomew bò bô bó to nu noo boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε bife ê wvú ekumε ngan wvudvu. ¹¹ Ɛ wvú tfuse ê bó le, “Ɛ nu ê ben bò Nyo' nu Ɛ duηce wase kenyile ke bvunfon bwew e. Geenεn, fô bonyii bomew e nu Ɛ fiεε ficii nu ke ε è nu ê bonḡan e, ¹² wvu le bó ke etaale naa ntay, geenεn yaa yεne ke, ke eyeke naa ntay, yaa yuuke ke. Ɛ fí nu nonεn wvu le fo bó ke ekumεn mvuntelem mvubole, é Nyo' elεεshe bibefε bibole.”

*Fiεε fi ngan wvù Jisos to maε duηci
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Ɛ Jisos nε bife ê bonyii ba le, “Fí nu le ben baa kιεε fiεε fí ngan wvun jemyi le? Ɛ ben baa kιεε wvun, é ben ke ekiεε bomew bonḡan nεε le? ¹⁴ Ngow yí wee wvudvu tfumyεε nu diεw Nyo'. ¹⁵ Ngow yí gbweε ê je nu bonyii bò yuuke diεw Nyo', Ɛ Satan mum to lo kaη mwaanη bvuse diεw yidvu fô mvuntelem mvubole. ¹⁶ Ɛ ηgow yí gbweε fô bvudvuu bvυ eta le nu bonyii bò yuuke diεw Nyo', fiisen lo kaη mwaanη bô njon, ¹⁷ geenεn, Ɛ yí baa cime gεη fô mvuntelem mvubole ke. Ɛ yí moocε ke fó caan, é ηgεw ke dioo ε to, kenεε bonyii bon ε è nu bikaa ê bó εjim nje diεw yidvu, Ɛ bó mum tfuw lo bikaa kaη mwaanη. ¹⁸ Ɛ ηgow yí to gbweε ê bisafe le nu bonyii bò yuuke diεw Nyo', ¹⁹ Ɛ ken'yanḡanη ke ekumε mwεεm mvυ yí wonη wvun e, bô shiee bvukukε noo shiee mwεεm mvumew mum tase baη diεw yidvu Ɛ yí laayε εcici. ²⁰ Ngow yí gbweε yí nshε yí jee le Ɛ mum ε no nu bonyii bò yuuke diεw Nyo', fiisen, no gee no yí gomte gεne lo fwe fwe, ke

diεwε ηgow e fò yí ε yum ejise mbaanshe, yimi ejise mbansoocaa, yimi ejise gbwee.”

Ekumε ken'yeese
(Luk 8:16-18)

²¹ Ε Jisos nε bife λε, “Wee ké leyte bô ken'yeese yew kfukε bô ηkaa, kεnεε lese εgaaku le? Kε wee ké leyte dvú tome ε è nu yí fiεε fi bó tomyi ken'yeese yí dvú le le? ²² Ben ekeè λε fiεε ficii fi nu ê nnyilε le nu ε bó to nyile λε bó ke ege é fí eyenε, é fi nu ejim ejim ficii é bó ege é fí ebuy εmwa. ²³ Wee wvù κηηke bitem, ε wvú yuw.” ²⁴ Ε Jisos bvuu gay λε, “Ben dioo yeke diεw Nyo' no yeke ntay, ekeè λε je yì wee yeke jó nu no Nyo' nu ke efew σε nya ê mwεten, ε wvú nu ke enya naa fesεn lo. ²⁵ Wee wvù κηηke fiεε nu ε bó nu ke ebise. Ε wee wvù yaa κηηke κε fiεε nu ε naa fi caan fi wvú κηηke nu ε bó nu ke efi lo ê wvú.”

Ngan ekumε ηgow no yí ké no kuu

²⁶ Ε Jisos bvuu jeme λε, “Bvunfon bvυ Nyo' le nu diεwε ηgow fò wee ε tfume wεne. ²⁷ Ε ké dioo nu εntan ε wvú no leete, é εkfuη ké yuu ε wvú nε we. Ε ηgow yidvu ké buy no kuu, ε wvú yaa cim kee laa yí gee nεε σε kuu λε, ²⁸ ε è gee κε nshε ε yí σε kuu. Ε yí ké nε yaw low, nε fó nya bikem, ké nε fó tum ejise. ²⁹ Ε yó ké dioo ε be, é wvú mum jo finyo ley wεne, njefo kefew ke ηgbwele le nu ε kocεn wase.”

Ngan ekumε kfuυ ηgow fintam fimew
(Mat 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

4:21 Mat 5:15; Luk 11:33 **4:22** Mat 10:26; Luk 12:2 **4:23** Mat 11:15 **4:24** Mat 7:2; Luk 6:38 **4:25** Mat 25:29 **4:27** Jεm 5:7; Mwm 14:14-15

³⁰ E Jisos bvuu ne gay le, “E nulo é beene efewsɛn bvunfon bvu Nyo' le bô la? E nulo é beene efewsɛn bô ngan wvù la? ³¹ Bvú nu ke diɛwe kfuu ngow fintam fimew, * fi ngoynene ejise fele mvunḡoke mvunciim fokuse fɛn. E wee ké tfume wene, ³² e yí ku, yin fey bite bicii bì bó tfumyi wene, e tíew ye fanḡen no nyaa kendvun, e mvunyiim mvù bile we nulo eyoote yéw yí dvú le ê kendvun kedvu le.”

³³ E neɛ no Jisos to fewci diɛw Nyo' ê bonyii ê bonḡan e diɛwe ban e, ê je yì è nulo é bó eyuw e. ³⁴ Ke wvú to ké jeme fiɛɛ ê bó se è nu ê ngan e ke. Geenɛn, é wvú ké dioo nu wase bô boom bew bo ngoo le ebonɛbon, mum mese yuuse bonḡan bodvu bocii ê bó.

E Jisos wam nffum

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ E Jisos yeɛyi bonyii ebvubwe, e è ke dioo nu fokiɛguu, e wvú gay ê boom bew bo ngoo le le, “Beene elente mamase eḡen kewvu keki.” ³⁶ E bó mum cinɛ kebombom ke bonyii le kè to nu fó le, ley ê kekoḡ kè Jisos to nu wase jó kiɛ le, e bô bó no leenci, e bikoḡ bimew bii bó le. ³⁷ No bó to leenci, e nffum wvu baay ne seɛɛ kew no bvuyte joo e yí leyte ê kekoḡ e gomte keeyinɛn. ³⁸ Jisos to nu ê kekoḡ e ejim leete, e wvú e jike ekole yí mbwaan e. E bó ḡen no kamsee wvú gayte le, “Wee n'yeɛyi, kpwe gomte keejo beene nen e wo yaa ghayte ke le?” ³⁹ E Jisos kamse, wam nffum wvudvu, gay ê joo le, “E nù nyakeey.” E nffum wvudvu mum lu, e mondvuum cife nen ndvumm. ⁴⁰ E wvú mum bife

* **4:31** Fintam fin nu ê díew bala le le, «mustard». **4:32** Esek 17:23
4:39 Mben 89:9; Mak 6:51

ê boom bew bo ηgoo le ε, “Ben fane la? Ben baa lese wase fitele yî yem e le?” ⁴¹ ε ye bεm bó, ε bó no ghayte εbonεbon le, “Wvun wee nu wvù nεε, wvù naa nffum bô joo yuuke wvù le?”

5

ε Jisos bvuse bonceendaa bo dεwle le yî wee le (Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le lente mamase yidvu buy wvuke, keba ke bonyii bo Gεlasen e. ² No wvù to buyte ê kekon e, ε bô wee mvu tasen ε keyoy kè yiile njinsene bô wvù, ε wvù buy ê ditfum di bó to dweyte bonyii jó le. ³ Wee wvudvu to ké no cee ê ditfum didvu le. ε wee yaa to nu dvù wvù nulo ebvuu ekay wvù ε è cim nu naa bô ncaw kε. ⁴ Bokan nteen nu ε bó to ké leese wvù ê difwan e, kay can ye bô boncaw, ε wvù sumyε boncaw bodvu, sawyε difwan. Kε wee to nu dvù wvù nulo ejicε wvù le kε. ⁵ Wee wvudvu to ké no kale ê ditfum didvu le bene buyte yî dikum e εntan bô εmvunsheen, wamte, kaashi ye ye bô εta.

⁶ No wvù yεnεε Jisos e bεε ncejole, lewtε to tum εnvuw ê wvù ejise, ⁷ wam foweεwe le, “Jisos Waa Nyo', Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e, wo fii la ê me? Me nleke lo wo ê diee di Nyo' le le fo wo enya ηγεw ê me kε.” ⁸ Wvù to jemyi nonεn, njefo Jisos to nu ε wam wase le, “Keyoy kè yiile kin, buyε lo yî wee wvun e.” ⁹ ε Jisos bife ê wvù le, “Diee diuw nu yεε.” ε wvù tfuse le, “Diee diem nu kebombom, njefo bese duule lo.” ¹⁰ No wvù

tfuse nonɛn, mum lɛkɛ Jisos shiee le lɛ fo wvú ekun bowen keba kedvu le kɛ.

¹¹ Ɛ to nu ɛ ɲgoo bonkunyam diekene yî mbɛke le fô. ¹² Ɛ biyoy bì yiile bidvu mum lɛkɛ Jisos lɛ, “Ciinse bese ɛ è nu ê bonkunyam boba le é bese eley yî bó le.” ¹³ Ɛ Jisos bee. Ɛ biyoy bidvu mum buy yî wee wvudvu le, ɲɛn ley yî bonkunyam e. Ɛ ɲgoo yidvu to nu bonkunyam diɛwɛ bontfuke bofɛɛ le. Ɛ bó sɛn, bow ê ɲkoɲ e, shii ê mamase yidvu le, lɛ jó. ¹⁴ Ɛ bonyii bò to cɛyte bonkunyam bodvu ja fô, fɛɛ lo, ɲɛn see saaka wvudvu ɛlaante bô ê bontɛw bo jó le. Ɛ bonyii no yuuke, buyte keeto eyɛn fiɛɛ fi to kooyɛɛ le. ¹⁵ Ɛ bó to fô Jisos to nu, yɛn wee wɛ wvù kebombom ke bonceendaa bo dɛwle le to shee ɲjɛnsene bô wvú, ɛ wvù ɛ shii fô, ɛ jise ndvú, ɛ bvufɛɛ bwew ɛ kase wase ɛ tu fô. Ɛ bó fan baay. ¹⁶ Ɛ bonyii bò to yɛnɛɛ fiɛɛ fi to kooyɛɛ le, mum no seɲɛ ê bó no fi to kooyɛɛ bô wee wɛ noo ɲgoo bonkunyam ba. ¹⁷ No bó yuw nonɛn, kɛw no lɛke Jisos lɛ wvú enɛ gbwen bowene.

¹⁸ Ɛ Jisos dioo leyte ê kekoɲ e, ɛ wee wvù bonceendaa bo dɛwle le to buyɛɛ yî ye le wɛ mum no lɛke Jisos lɛ bô wen eɲɛne. ¹⁹ Ɛ Jisos tun, gay ê wvú lɛ, “Ɛ ɲɛnè ɛ è nu fô yew e, eɲɛn esee ê bonyii buw fiɛɛ fi Tata ge fô wo le, bô no wvú nu ɛ cam shen fô wo le.” ²⁰ Nonɛn, ɛ wee wvudvu mum nɛ, ɲɛn no ghane woɲ wvudvu le tfuu wvù bó to teɲɛ lɛ Bilaante bi Yuufe le, seɲɛ fiɛɛ fi Jisos ge fô wvú le. Ɛ bonyii no yuuke, kɛɲke lo ɲghaw.

*Ɛkumɛ waa Jaylus noo kpwoon mvu wvù to kumɛɛ ndvu Jisos e bonɛn
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

21 Ε Jisos kase lente ê kekonj e tu kewvu keki no nu mbew mamase le, ε kebombom ke bonyii le bvuu tase fó. 22 Ε cee εkolε yew bunle mvu mum nε to fó, ε diee nu Jaylus. No wvú yεn Jisos e, γεn gbwe ê wvú εjise, 23 λεκε wvú shiee le gay λε, “Waa wεm wvu caan wvù kpwoon kpwee lo. Kee wo, to κε ekum wvú le é wvú ebonεn fo wvú ekpwe.” 24 Ε Jisos mum nε ε bô wvú no γεne, ε kebombom ke bonyii le shfumte bii faci Jisos.

25 Kpwoon mvu to nu εnte jo kebombom kedvu ε wvú ε cεm wase bô kεncεm ke bokεnε le bilum yuufe ncow bifεε. 26 Wvú to nu ε yεn wase ηγεw can bonyii bo bifuu le nteen, jewse fiεε ficii fi wvú to κεηκε, ε mwεεm foo κε γεne lo. 27 No wvú to nu ε yuw wase εκυμε Jisos, ε wvú mum to ê wvú εjim ê kebombom εnte, kum ndvu ye le, 28 njefo wvú to gayte fô fitele fiew e λε, “Ε me ncim εηkum κε naa ε è nu ndvu ye le, tu me ε mbonεn wase.” 29 No wvú to kumεε nonεn, ε kεncεm kew mum semε lo kaη mwaanη. Ε kpwoon wvudvu yuw tεn ye ye le λε wen nu ε bonεn.

30 Ε Jisos dioo yuw ye ye le λε mvuηgay nu ε buy yî wen e, ε wvú baηke ye kaη mwaanη, bife ê bonyii λε, “Ε kum γεε ndvu γεm e?” 31 Ε boom bew bo ηgoo le tfuse ê wvú λε, “Wo γεne ε kebombom ke bonyii le faci wo, ε wo bvuu biite wee wvù kum wo le le?” 32 Ε Jisos mεy κε no taale κεnεne keeyεn wee wvù kum wvú le. 33 Nonεn, ε kpwoon wvudvu no wvú to kee fiεε fi to kooyεε bô wvú, ε wvú mum to, fane, ciηke, tum εnvuw ê Jisos εjise see kecεεy kew kecii ê wvú. 34 Ε Jisos gay ê wvú λε, “Waa wεm, fitele fiuw

fi wo lese yî yem e nu ε ge wase wo ε bonen. Ε γενè ntaɲ. Kencem kuw ka wa lo nen.”

³⁵ Ke no Jisos to beε jemyi ê kpwoon wvudvu nonen, ε bonyii bomew fese fó ε bó ne fô yew e fo Jaylus wvù cee ekole yew bunle wε, gay ê wvú le, “Waa wo nu ε mese wase. Wo bvuu shee nyaa ηgew ê wee n’yeyi ε è nu wvù la?” ³⁶ No bó gay nonen, ε Jisos yuw, geenen ge ke diεwε wvú baa yuw ke, gay ê Jaylus le, “Fo wo efanè ke, lese ke ε è nu fitele yî yem e maan.” ³⁷ Ε bó no gene ke lo, ε Jisos fanε yaa bee le wee mvu ebi wen e efey Bitá bô Jem noo Jon wvù waa bwee Jem ke. ³⁸ Ε bó ke gen fese fô yew e fo Jaylus, ε Jisos yen ε bonyii beele ffule lo fó, ε kpwe ghamte lo. ³⁹ Ε wvú ley yew, bife le, “Ben beele, ffule mondvuum nen nje la? Wan baa kpwe ke, wvú leete lo.” ⁴⁰ Ε bó no kiele lo wvú. Ε wvú ne bvuse bonyii bocii ekfuɲ, jo ke ε è nu cee wan bô bwee wan noo bonyii bew bo ηgoo le bo botete ba, ε bô bó ley gen fô wan wvudvu to jiime. ⁴¹ Ε wvú jicε wan wvudvu le yî kebo le jeme ê díεw yibole le, “Talita kum!” Fi nu le, “Wan kpwoon, me njemyi ê wo le, ja we.” ⁴² Kan mwaan nonen, ε wvú mum ja we no lene. Ε bó yen nonen ε diuw yum bó. Wan kpwoon wvudvu to nu bilum yuufe ncow bifεε. ⁴³ Ε Jisos ciise lo ê bó le fo bó ege é wee ekieε fiεε fi be nu ke, mum gay le bó enya fiεε é wvú edie.

6

*Ε bó ma Jisos ntεw we le
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Ε Jisos ke ne fó, ε bô boom bew bo ηgoo le γεν ntεw wvubole. ² Ε ε ke no nu diuu dibole di mbam e, ε wvú γεν yew bunle le κεw no γεεγi bonyii. Ε bonyii nteen no yuuke no wvú γεεγi κηke lo ηghaw. Ε bó mum ne no ghayte gayte ε, “Wee wvun γεεγi mvun mwεεm fεε nen? Wvú jo bvun bvufee fεε? Wvú ghan nεε ε σε no gee bin binghaw bi mwεεm e? ³ Ε nu κε wvú wε wvú kane bite wvú waa Maalia le? Κε ε nu waa bwee Jεm bô Yosεs noo Judas bô Semon e? Ε κε jέme ye nu jan beene ε bó le?” No bó ghay nonεn mum ma wvú. ⁴ Nonεn ε Jisos gay ε bó ε, “Bó ké no wvumte wee ntum Nyo' naa mondvuum e monciim. Ε nu κε won we le bô ε kfuu diew e noo ε wvú yew dvú bó yaa ké no wvumte wvú κε.” ⁵ No bó ma Jisos nonεn, ε fí mum ghaw wvú keebvuu ege binghaw bi mwεεm e jó nteen, εfey κε ε wvú to nu ε kum bonyii bo bincεm e caan ε bó bonεn. ⁶ Ε wvú κηke lo ηghaw no bó to baa lese fitele yí ye le κε.

Ε Jisos tum boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Ε Jisos ke ne fó no ghane bontεw bo jó le γεεγi bonyii. ⁷ Ε wvú ke ne tee boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε, no tumte bó εκfuη bofεε bofεε, nyaa mvuηgay ε bó mvú bó ebvuuuse biyoy bì yiile yí bonyii le dvú. ⁸ Ε wvú dīoo tumte bó gay ε fo bó ejo naa lo fεε εfey kεmban κε. Fo bó ejo mwεεm mvudien κε. Fo bó ejo εκελε κενεε bigew ε bicaw bibole κε. * ⁹ Bó else bolaba, geenεn fo

6:2 Jon 7:15 **6:3** Jon 6:42 **6:4** Jon 4:44 * **6:8** Bó to shee leese bigew fwele ε bicaw e.

bó etfume bikum bifεε ke. ¹⁰ Ε wvú bvuu gay ê bó le, “Ben ke dioo ε γεν ntεw e, ε ley yew, no cee ke ε è nu dvú γεν buy diuu di ben ke enε jó. ¹¹ Ε ntεw mvu tun keefiisen ben, eyuw fiεε fi ben jemyi, é ben nεnε jó, dioo nen'yi kuce kebvu ke yî bikaa binen e, é enu nciise fiεε fi bó mom.” † ¹² Nonen, ε bó mum nε γεν no ghane fewci le bonyii ekumen mvuntelem mvubole. ¹³ Ε bó bvuu no bvuuuse ten bonceendaa bo dεwle le nteen yî bonyii le, yeefe bonyii bo bincem e nteen bô mεem ε bó bonene.

*No bó to yuε Jon Nleseεjoo
(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Ε Nfon 'Elod ke yuw saaka wvu ekume Jisos, no bonyii to yuuke wase diee diew mondvuum e monciim, ε bonyii bomew no gayte le, “Jisos wvun nu Jon Nleseεjoo ε wvú ε kase ε buy yî kpwe le. Ε nu fiεε fi ge wvú ε se no kenke mvungay keegee binghaw bi mwεem e bin nen.” ¹⁵ Ε bomew gayte le, “Ε nu Elayja ε wvú ε kase ε to.” Bomew le, “Wvú nu wee ntum Nyo' mvu ke diεwe bo fwele fwele le.” ¹⁶ Ε 'Elod dioo yuw mwεem mvun nen gay fiew le, “Ε nu Jon Nleseεjoo wvù me nto mbvuseε ekole kew ε wvú ε kase ε buy yî kpwe le.”

¹⁷ Jon nu ε 'Elod to tum bonyii ε bó γεν koo wvú, kay fen yew ncaw e nje 'Elodia wvù kpweε Filew wvù waa bwee 'Elod, ε 'Elod to jo kpweε le. ¹⁸ Ε Jon no tune gayte ê wvú le, “Nci baa bee le wee

† **6:11** Bonwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “Ε me ensee ê ben keceey le è nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é mwεem ebonen fô kelaante kè Sodom bô kè Gomola le efey ntεw wvudvu.” **6:13** Jem 5:14 **6:14** 8:28 **6:15** Luk 7:16 **6:17** Lew 18:16; 20:21; Luk 3:19-20

ejo kpweε waa bwee kpweεse le κε.” 19 No Jon to gayte nonεn, ε 'Elodia mum no κεηke wvú fô fitele le gomte keeyu wvú, geenεn yaa κεηke je κε, 20 njefo 'Elod to fane Jon ε wvú nu wee wvu teytey bvuu nu wee Nyo'. Ε wvú mum no γεne fo bó eyu wvú. 'Elod to ké dioo yeke fiεε fi Jon jemyi, ε fitele fiew no saake wvú baay, geenεn ε wvú no yuuke κε njon keeyeke fiεε fi wvú jemyi. 21 Ε je ke mum yenε fô 'Elodia le diuu dimew di 'Elod to gee ηkaw bô bocee won noo bikuu bi nci le noo bonyii bo baay baay bo Galilee keekume diuu di bó to bokεε wvú. 22 Ε waa 'Elodia wvú kpwoon ke ley ceη bine, ε fi jon 'Elod bô bonyii bew bo ηkaw e. Ε wvú mum gay ê wan wvudvu le, “Bife naa fiεε fi wo koonke, é me enfene wo dvú.” 23 Ε wvú bvuu die kelew gay le, “Ε wo bife naa la ê me, ε è cim nu naa kenɣawten ke won wεm e, é me enya ê wo.” 24 Ε wan kpwoon wvudvu mum buy γεn bife ê bwee le, “Me enɣay le bó efene me bô la?” Ε bwee tfuse le, “Gene egay le bó enya εkolε ke Jon Nleseεjoo le ê wo.” 25 Ε wvú mum yanσen tu jim kaη mwaan, gay ê Nfon 'Elod le, “Me ηgomte le wo enya εkolε ke Jon Nleseεjoo le ê me keseen ê juy e.” 26 Ε Nfon yuw nonεn, ε ye keeshε wvú baay. Geenεn nje kelew kè wvú to dieε wase fwe dvu bonyii bò to nu fô ηkaw e, ε wvú fanε yaa egomte keebvuu ekumεn diεw ye yì wvú to jemyεε ê wan κε. 27 Ε wvú mum tum lo nceendaa kaη mwaan le wvú egen eto bô εkolε ke Jon e. Ε wvú mum γεn yew ncaw e, bvuse εkolε ke Jon e, 28 γεε ê juy e, to dvú nya ê wan wvudvu. Ε wvú fi, buy dvú γεn nya ê bwee. 29 Ε boom bo ηgoo le bo

Jon e ke dioo yuw, mum γεν jo gvune di Jon e dwey.

Ε Jisos nyanje bonyii bontfuke botin

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

³⁰ Ε boom bo ntum e bo Jisos e ke ghan kase tu jim fô wvú le, see mwεεm mvunciim mvù bó to gee bô mvù bó to γεγεεε bonyii dvú ê wvú. ³¹ Ε wvú mum ne gay ê bó le, “Ben eto ke ben ben é beene egen bvudvuu bvù bonyii yaa nu ke fó le, elεεten caan.” Wvú to gay nonen njefo bonyii nteen to too fô bó to nu, é bomew dioo nen'yi, é bomew no too. Ε bó yaa cim κεηκε naa lo kefew keedieken ke. ³² Ε bô bó mum ley ê kekon e base ye εbonεbon no γενε fô bvudvuu bvù bonyii yaa nu ke le. ³³ Geenεn, ε bonyii nteen yen ke bó le no bó gene, kieε bó, mum ne ê bilaante le bicii no lewte sumtene bó. Ε bó γεν fεse fó, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le se ke fεse. ³⁴ Ε Jisos ke dioo fεσε ê ηkpwaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm, ε shen koo wvú bô bó, njefo bó to nu diεwe njée yì nu se wee ncey e. Ε wvú mum kew no γεεyi bó, ke γεεyi bó bô mwεεm nteen. ³⁵ Ε diuu ke dioo seeyi, ε boom bew bo ηgoo le bence gay ê wvú le, “Fen nu ηkpwaante ε kefew ε γεν wase, ³⁶ ke cine bonyii ban e é bó egen bontεw bô εla yo nceencee le, eguy mwεεm mvubole mvudien.” ³⁷ Ε Jisos tfuse fiew le, “Ε nu enya ben fiεε é bó edie.” Ε bó bife ê wvú le, “Wo gomte le bese egom bodanali gee fεε eguy mwεεm mvudien dvú eto enya ê bó?” ³⁸ Ε Jisos bife ê bó le, “Ben κεηκε bontuw bo bleεd e bomεε? Ben ke γεν taa.” Ε bó γεν taa, to see le, “Bontuw bo bleεd

e nu botin bô byé yifiεε.” ³⁹ Ε Jisos mum gay le boom bew bo ηgoo le egay le bonyii eshiiyen ηgóo le ηgóo le, yî ηkfunκfun e. ⁴⁰ Nonεn, ε bonyii bodvu mum shiiyεn fokuse ηgóo le gbwee gbwee bomew mbaanshen mbaanshen. ⁴¹ Ε Jisos jo bontuw bo blεεd e bo botin ba bô byé yi yifiεε γε, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushε nya ê boom bew bo ηgoo le, ε bó nya ê bonyii. Ε wvú gawce ten byé yi yifiεε γε ê bó bocii. ⁴² Ε bonyii bocii die ffuu. ⁴³ Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbeke bi blεεd e bô bi byé yì shεεtεε le, ε bí yiηsen ηkáa yuufe ncow fiεε. ⁴⁴ Bonyii bò to dieε mwεεm mvudien mvudvu to nu bolemse bontfuke botin.

Ε Jisos len yî joo le

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Ε Jisos mum gay le boom bew bo ηgoo le eley ê kekon e kan mwaan esaa fwe Besayda é wen eshεε egay bonyii le é bó ekfuuyi. ⁴⁶ Ε wvú ke shεε gay bó le, mum ne ben yî kum e keebunle. ⁴⁷ Ε εkfun ke jiim, ε kekon nu wase ê joo entelen, ε Jisos bεε ke ηkpwaante wvú emben. ⁴⁸ Ε wvú yen no boom bew bo ηgoo le katene bô kekon keekey, njefo fwefwe to too je fwe cile kí. Ε è ke no nu ke diεwe εν'yulem e ε wvú ne no too fô bó le, lenε yî joo le. Ε wvú to too gomte keefey mbew bó le. ⁴⁹ Ε bó dioo yen wvú le no wvú lenε yî joo le, no kpwaake le è nu ηkfusay. Ε bó wam foweεwe, ⁵⁰ njefo bó bocii to nu ε yen wvú le ε kedvum gbwo bó. Kan mwaan, ε Jisos mum jeme ê bó gay le, “Ben ejice mvuntelem mvunen e, è nu me. Fo ben efanè ke.” ⁵¹ No wvú gay nonεn,

6:43 2Bfn 4:43-44

6:46 Luk 5:16

6:48 Job 9:8; Luk 24:28

6:49 Luk 24:37

6:51 4:39

mum ley shii ê kekon e bô bó, ε fwefwe wvudvu mum lu. Ε bó taa nen, ε diuw yum bó nen kaww, ⁵²nje bvufee bvubole to kfufene lo, ε bó to baa cim kίεε τεν fίεε fί bontuw bo blεed e ba to dunçi ekumε Jisos κε.

*Ε Jisos fε bonyii bo bincem e Genεsalet
(Mat 14:34-36)*

⁵³ Ε bó ke lente mamase buy keba kè Genεsalet e, wow kekon ηgem joo le. ⁵⁴ No bó buyεε ê kekon e, ε bonyii mum kίεε lo Jisos kan mwaan, ⁵⁵ no lewte gene bontεw bo jó le bocii, bvuuse bonyii bo bincem e too bô bó ê mvunkeεy e naa fεε fò bó to yuuke le Jisos nu fó le. ⁵⁶ Ε Jisos ké gen naa fεε kenεε wvú gen ntεw e, kenεε εlaante, kenεε ηkpwaante, ε bonyii no gεεle ke bonyii bo bincem e fô bonyii ké no taashi. Ε Jisos ké díoo fele, ε bó no lεke le wvú ecine é bó ekum ke naa ηgem ndvu ye le. Ε wee tfuu wvù to kumte, mum no bonene.

7

*Bonci bo wee wvu wum e
(Mat 15:1-9)*

¹ Diuu dimew ε Bofalasii bô bonyii bomew bò to dunçi bonci bo Nyo' le ne Jelusalem to tase mbew Jisos e. ² Ε bó ke ne yen ε boom bo ηgoo le bo Jisos e bomew diekene bô can yile, fí nu le bó to baa cuke can κε. * ³ Bojuu bocii, se bvuu ge Bofalasii to bii κε ε è nu nce won wvu bo'icee bobole bo fwele le, le κε è nulo é wee edie fίεε se wvú ε cuke can lenlen

6:52 8:16-18; Mat 16:7-9 **6:56** Mat 9:20; Lem 5:15 **7:2** Mat 23:25; Luk 11:38-39; Kolo 2:21-22 * **7:2** Bó to kenke keecuke can yin ê je yi nce wvubo won gomte le.

no bó to ké cukε ke. ⁴ Kε è nulo tεn é wee ke ekfulε fô way edie fiεε sε wvú ε cukε ye ê yiye je le ke. E bó bvuu gee mwεεm mvumew mvu nce won e nteen, ke diεwε keecukε mvuηkom noo bibεεη noo bonton. † ⁵ E Bofalasiî bô bonyii bô duηci bonci bodvu mum bife ê Jisos le, “E nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le yaa bii nce won bo'icee bosεεbeene bo fwele le ke? E nu nje la wvù bó diekene bô can yile?” ⁶ E Jisos tfuse ê bó le, “Yεsaya wvù wee ntum Nyo' to nu ε jeme kecεεy le ben nu bonyii bô jemyi jεεy gee jεεy. Ben gee ke ε è nu fiεε fi wvù to saηεε le, Nyo' gayte le,

‘Bonyii ban wvumte me ke fomvu fomvu,
ε mvuntelem mvubole nu ncejole fô me le.

⁷ Bó bunlee me ε è nu ke εcici,
njefo bó joo mwεεm mvù è kpawwci bonyii,
yeeyi le è nu diεw yεm.’

⁸ E nu ke tεn no ben cin'yi bonci bo Nyo' le, gεεle ε è nu bô è gεke bonyii.” ⁹ E Jisos gay ê bó le, “Ben looci naa kee keetun bonci bo Nyo' le wvu le ben ebii ε è nu bonεn e. ¹⁰ Fí nu ε Muses to gay le, ‘Wvumε ico bô bwoo.’ Bvuu gay tεn le, ‘E wee nan lo ice kεnεε bwee, é bó yu lo mwεtεn.’ ¹¹ Geenεn, ben ε no gayte finεn le, ‘E wee kεηke fiεε fi è be nelo é wvù efi ice kεnεε bwee dvú, ε nε ε gay ê ice kεnεε ê bwee le fiεε fidvu nu wase Koban,’ fi nu le è nu wase fi Nyo' le, ¹² tu ben baa bvuu bee le wvù ejo fiεε fidvu efi ice kεnεε bwee dvú ke. ¹³ Ben gee nonεn, gee ε diεw Nyo' tuu fiεε fi εcici nje nce wene won wvù

† **7:4** Boηwa' bo boyvuum bomew nu ε bise le, “... noo bintaw bi bó to ké no jiime yí dvú le sε diekene.” **7:6** Yεsa 29:13 **7:10** Ksm 20:12; 21:17

ben yεεyi bonyii dvú. Ε mwεεm mvumew bvuu nu tεn dvú nteen diεwε mvun e mvù ben gee.”

Fiεε fi nulo ebefe bô wee
(*Mat 15:10-20*)

¹⁴ Ε Jisos bvuu tee bonyii ε bó to, ε wvú gay ê bó le, “Ben bocii eyekε eyuw fiεε fi me njemyi, ekieε ntay. ¹⁵ Kε fiεε fi wee diee ε fí bow ê shem nulo ebefe bô wvú kε. Ε nu fiεε fi buyte diuw wee le fi beete bô wvú. [¹⁶ Wee wvú kεηke bitem keeyuw, ε wvú yuw.”] ‡

¹⁷ Ε Jisos ke cinε bonyii bodvu le, ley yew, ε boom bew bo ηgoo le bife ê wvú ekumε ηgan wvudvu. ¹⁸ Ε wvú tfuse ê bó le, “Kε ben tεn kee mwεεm e? Kε ben kee le fiεε ficii fi wee leese ê wvú εmvu yaa nulo ebefe bô wvú kε le? ¹⁹ Fí nu nonεn, njefo fí ké leyte saa γεν ε è nu fô fitele fiew e kε, bow ε è nu ê shem, ke mum ghan buy lo.” (No Jisos to gayεε nonεn, ε fí mum no nu le mwεεm mvudien mvunciim yuule lo.) ²⁰ Ε wvú bvuu γεν fwe gay le, “Ε nu fiεε fi buyte yî wee le fi beete bô wee, ²¹ njefo mwεεm mvù befe mvù wee gee nen'yi fô fitele fiew e. Mwεεm diεwε bonkpwawce bô befe, keejaη kenjaη, keecon bvucou, keeyu wee, keejo kpweε wee kenεε dwee wee, ²² keedewkene ejise yî mwεεm e, keebuwyi mwεεm, keelεεle kenλεεma, keegeε nnyεn, keebene kendou, keebeete bô εdiee ε bonyii, keebense ye noo keeyuηsene keyuησεε. ²³ Mwεεm mvù befe mvun mvunciim nen'yi ε è nu fô fitele fi wee le σε beete bô mwεεn.”

7:15 Mat 15:11 ‡ **7:16** Kε bon'wa' bo boyvuum bomew kεηke kencim ke 16 kin kε. **7:21** Gal 5:19-21

Fitele fi kpwoon mvu ε è nu wee ketum to lesεε yî Jisos e

(Mat 15:21-28)

²⁴ Ε Jisos ke ne jó, γεν keba ke bilaante bì Taya bô Sidon e. No wvú γεν jó, ley yew dvumew fanε yaa gomte le wee ekiεε le wen nu jó ke. Geenε, ε bonyii kiεε ke lo. ²⁵ Kpwoon mvu to nu jó ε keyoy kè yiile nu yî waa we wvù kpwoon e. Kan mwaan no wvú yuw ekumε Jisos, mum to gbwe bikaa biew e. ²⁶ Kpwoon wvudvu to nu wee Glek, ke è to nu wee Juu ke. Bó to boke wvú Fonishia won wvù Silia le. No wvú gbwe nonεn, mum leke Jisos le wvú ebvuse nceendaa dεwle wvudvu yî waa wen e. ²⁷ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Cinε é bó eyaw enyanε boom, njefo ke fí nu leη keejo ηgu boom elan fô bwé le ke.” ²⁸ Ε kpwoon wvudvu tfuse ê wvú le, “Ε nu keceεy icεm. Geenε, boom ké dioo diekene ε bwé no bonyi ke tfúw yî gbwekene fokuse.” ²⁹ Ε Jisos mum gay ê wvú le, “Nje fiεε fi wo tfuse fin, wo nulo eεne fiuw, nceendaa dεwle wvudvu nu ε cinε wase waa wo le.” ³⁰ Ε kpwoon wvudvu mum ne no εne fô yew e, dioo γεν yεn ε waa we jiime fontaw ε nceendaa dεwle wvudvu ε buy wase.

Ε Jisos ge ε kencife no yuuke mwεεm jemyi

³¹ Ε Jisos ne ê keba kè Taya le, fey Sidon bvuu fey keba kè Bilaante bi Yuufe le, mum tu je fô Mamase yì Galilee le. ³² Ε bonyii bomew ke ne to bô wee mvu ε è nu kencife ε wvú yaa kee keejeme ke. Ε bó leke Jisos le wvú eεε can ye yî ye le, eεε wvú. ³³ Ε Jisos mum jo wvú ε bô wvú buy ê kebombom ente no nu εbonεbon. Ε wvú lese boom bew bo can e ê

bintuntun bi wee wvudvu le, cuy nceη kum leme di wee wvudvu le dvú, ³⁴ taa we, shom, § jeme ê wvú le, “Efata,” fi nu le, “Yene.” ³⁵ E bintuntun bi wee wvudvu le mum yene kan mwaan, e leme diew yaaten, e wvú mum no jemyi naa ntay. ³⁶ E Jisos mum ciise lo ê bonyii le fô bó ke esee ê wee ke. Geenēn, no wvú to ciise, e è kaa no nu ke no bó nu esenje gene dvú fwe fwe. ³⁷ E diuw no yumte bonyii naa baay. E bó no ghayte, gayte le, “Jisos kee keege mwεem mvunciim naa ntay. Wvú gee e bincife yuuke mwεem, e bindvumem jemyi.”

8

E Jisos nyaηe bonyii bontfuke bonεw (Mat 15:32-39)

¹ Ke ediuw yoya le, e kebombom ke bonyii le bvuu to tase nen ghemm. E è ke no nu e bó yaa bvuu keηke mwεem mvudien ke, e Jisos tee boom bew bo ηgoo le gay ê bó le, ² “Me ηkeηke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó ediuw eta, e fiεε fi bó edie yaa bvuu nu ke. ³ E me ncine lo bó e no gene ela εbole, é bó egen egbwe jen ê je no bomew bó le ne ncejole.” ⁴ E boom bew bo ηgoo le tfuse le, “E nulo é wee ejo fεε mwεem mvudien ηkpwaante jan keenyaηe kfuu ban bonyii dvú?” ⁵ E wvú bife ê bó le, “Ben keηke bontuw bo blεed e bomεε?” E bó tfuse le, “E nu bosooshwiw.” ⁶ E Jisos mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse. E bó shii, e wvú jo bontuw bo blεed e bo

§ **7:34** Jisos to shom nen koole e è nu shen fô wee wvudvu le.

7:36 Mat 8:4; 9:30-31; 12:16; Mak 1:44-45; 5:43; 9:9; Luk 5:14-15; 8:56 **7:37** Keη 1:31; Yesa 35:5-6 **8:1** 6:32-44 **8:2** Mat 9:36

bosooshwiy ba, nya keyoone ê Nyo', guushε, nya ê boom bew bo ηgoo le ε bó egawce ê bó. Ε bó mum gawce. ⁷ Bó to keηke ten mvubyetele nen caan. Ε wvú bvuu jo, nya keyoone ê Nyo', gay ε bó gawce ê bonyii bodvu. ⁸ Ε wee tfuu die ffuu. Ε bó baance bimbεke bì to shεετεε, ε bí yiηsen ηkáa yisooshwiy. ⁹ Bonyii bò to dieε to nu diεwe bontfuke bonεw e. ¹⁰ Ε wvú mum cinε bó le ε bó no kfuuyi. Ε wvú ley lo ê kekoη e kaη mwaanη bô boom bew bo ηgoo le mum ne gen keba kè Dalmanuta le.

Ε Bofalasii no gomte le Jisos edunçe kenghaw ke fiε le

(Mat 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Ε Bofalasii ke ne to fô Jisos e, kew mbew bô wvú, gay le wvú ege fiε fi dunçi mvunγay mvù ne fowe. Ε bó to gayte nonen momte lo wvú. ¹² Ε Jisos shom naa baay, gay le, “Εηgoke kin gomte fiε fi dunçi mvunγay mvù ne fowe keege la dvú? Ε me ensee ê ben keceey le ke ηηgoke kin nu eyen fiε le ke.” ¹³ Ε wvú mum cinε bó le, kase ley ê kekoη e, no gene kewvu keki.

Ε Jisos tefe boom bew bo ηgoo le ε bó eyene ekume gee di Bofalasii bô di 'Elod e

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Jisos to gene ε boom bew bo ηgoo le ε daaye keejo bleed, keηke ke ε è nu ntuw mwaanη ê kekoη e. ¹⁵ Ε wvú no teete bó gayte le, “Ben eyenè, bvuu joo kefew yî fintunλεen fi Bofalasii noo fi 'Elod e.” ¹⁶ Ε boom bew bo ηgoo le mum kew no jemyi εbonεbon

8:11 Mat 12:38-40; Luk 11:16, 29-30

8:11 Jon 6:30; 1Kol 1:22

8:15 Luk 12:1

8:16 6:52

ekumε fiεε fidvu, gayte λε, “Wvú jemyi fintuη]εEN fin nen njefo beene baa keηke bleEd ke.” 17 E Jisos kiεε fiεε fi bó jemyi ekumε fi, mum bife ê bó λε, “Ben jemyi ε è nu ekumε bleEd wvù ben baa keηke ke nje la? Ke ben yene wase mwεEM e keNEE kee mwεEM e? Fí nu λε bvufee bvunen baa yene wase le? 18 Ben keηke ejise yaa yene mwεEM e le? Ben keηke bitem yaa yuuke mwεEM e? Ke ben kumyi mwεEM e? 19 Seke me nto ηguushεE bontuw bo bleEd e botin ε bonyii die bontfuke botin, ben to baanci bimbεke bì to sheTEE ε bí yinSEN ηkáa yimiEE?” E bó tfuse λε, “Yuufe ncow fiEE.” 20 E wvú bvuu bife λε, “Ekumε bontuw bo bosooshwiY bò bonyii be die bontfuke bonεw, ben be baanci bimbεke bì be sheke bí ε yinSEN ηkáa yimiEE?” E bó tfuse λε, “YisooshwiY.” 21 E wvú mum bife ê bó λε, “Ke ben kee wase mwεEM e?”

E Jisos yene ejise kenfefe ntεw wvù Besayda le

22 E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke lente buy Besayda, ε bonyii bomew to bô kenfefe kemew fô wvú le λεκε λε wvú ekum wvú le efε wvú. 23 E Jisos jice wvú le yî kebo le, jo ε bô wvú buysen ntεw wvudvu. E wvú cuy nceη yî ejise eye le, gEE can yî ye le mum bife ê wvú λε, “Wo yene fiEE le?” 24 E kenfefe kedvu cake ejise we, taa gay λε, “Me n'yene bonyii le jiwejiwe ε bó λene nu diεwε bite le.” 25 E Jisos bvuu gEE can yî ejise ε wee wvudvu le, ε wvú taa nen tuηη, ε ejise eye mum yuu, ε wvú no yene mwεEM mvunciim e ntay. 26 E Jisos mum gay ê wvú λε, “E gεnè fô yew e, díoo gεne fo wo ebvuu eley ntεw e ke.”

*Ɛ Bita cɛɛ ɛ Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Ɛ Jisos bô boom bew bo ηgoo le nɛ fó no gene bontɛw bo keba kè Kaysalia Filibi le. Ɛ bó dioo gene, ɛ wvú bife ê bó ɛ, “Bonyii duu ɛ me nu yɛɛ?”

²⁸ Ɛ bó tfuse ɛ, “Bonyii bomew duu ɛ wo nu Jon Nleseɛjoo, bomew ɛ Ɛlayja, ɛ bomew duu ɛ wo nu wee ntum Nyo' mvu.” ²⁹ Ɛ wvú mum kase bife ê bó ɛ, “Ben duu finɛn ɛ me nu yɛɛ?” Ɛ Bita tfuse ɛ, “Wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ.” ³⁰ Ɛ Jisos mum ciise lo ê bó ɛ fo bó ke emom esee fifin ê wee ɛkumɛ wen ɛ.

*Ɛ Jisos jeme ɛkumɛ kfuu kpwe yì wvú nu ke ɛkpwe
(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)*

³¹ Ɛ wvú mum kɛw no yɛɛyi boom bew bo ηgoo le jemyi ɛkumɛ ɛkolɛ kew ɛ, “Wee wvù diee nu Waawee kɛɲke keeke eyɛn bonɲɛw nteen, é bonyii bô saake won ɲ bô bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô duɲci bonci bo Nyo' le ema lo wvú. Bó nu ke emum eyu wvú, é ɛdiuw ke ebuy ɛta é wvú ekase ebuy yì kpwe le.” ³² Wvú to jemyi mwɛɛm mvun ê bó ɛndan. Ɛ Bita mum jo wvú ɛ bô wvú ɛwse ye, mum kɛw no saake wvú yì fiɛɛ fidvu le. ³³ Ɛ Jisos banke ye, taa boom bew bo ηgoo le, wam Bita gay ɛ, “Ja ê me ɛjise Satan! Wo jewsee lo me njefo ɛ wo leeme ê keba ke Nyo' le ɛ. Wo leeme ɛ è nu ê ke wee wvu wum e.”

³⁴ Ɛ wvú mum tee kebombom ke bonyii le bô boom bew bo ηgoo le, gay ê bó ɛ, “Ɛ wee gomte keenu wee wɛm, tu wvú kɛɲke keetun ɛkolɛ kew,

8:28 6:14-15; 9:11-13; Luk 7:16 **8:29** Mat 16:16 **8:30** 9:9

8:31 9:30-32; 10:32-34 **8:34** Mat 10:38-39; Luk 14:27; 17:33; Jon 12:25 **8:34** 1Bi 2:21

etuu kentam kew ebii me le. ³⁵ Ben ekeè le wee wvù bawci nshii we fo wvù elase, nu ke elase ke lo. Geenεn, wee wvù lase nshii we nje me noo nje saaka wvù jee nu ε wvù ε bawce lo nshii wvudvu. ³⁶ Ε bó baanci naa won wvun nεn tfuu ε nya ê wee wvù ε die, ε ke ε lase nshii we, é σεw wvudvu enu la? ³⁷ Fiεε fi è nulo é wee esum keyoy kew dvù nu la? ³⁸ Ben ekeè le é wee wuumene keebii me le noo diεw yeμ e εnte jo εngoke kè buwyi mwεεm kin kè nu diεwε kpwoon wvù nu ε cine wase dweese le ε no gee ε è nu nsake le, é wvù no keè le wee wvù diee nu Waawee nu ke ewuumεn tεn mwεtεn seke wvù ε kase ε to εnte jo bvukuke bvu Ice bô bonceendaa bo Nyo' le bò yuule le.”

9

¹ Ε Jisos bvuu gay ê bó le, “Ε me ensee ê ben keceεy le, bonyii bomew leeme fεn ε bó yaa nu ke eyuw wvun kpwe σε bó ε yeν ε bvunfon bvu Nyo' le ε to bô mvungay mvumwew ke.”

Ε nfieesεn Jisos kumεn (Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Ε εdiuw ke fey εsoocaa, ε Jisos jo Bitá bô Jεm noo Jon ε bô bó ben yí kum wvumew e ε wvù defe εwe, no nu fó εbonεbon. Ε bó ke nε yeν ε nfieesεn ye ε kumεn ê bó εjise, ³ ε ndvú ye baa lawkene naa fele lo no è nulo é wee ecuke fokuse fεn é yí ebaa. ⁴ Ε bó ke nε yeν ε Elayja bô Muses ε buynεn fô bó le, ε no jemyi bô bo Jisos. ⁵ Ε Bitá nε bvumtεn gay ê Jisos le, “Cee Ekole, fí jee no beene nu fεn. Cine é bese eyoo cún shε, é yimi enu yo, yimi yi Muses, ε yimi nu yi

Elayja.” ⁶ Wvú to jeme nonen njefo kedvum to nu ε gbwo bó baay ε wvú faɲε yaa bvuu kiεε fiεε fi wvú ejeme κε. ⁷ Ke no wvú jeme nonen, ε kembew ne to ban bó, ε diew jeme ê kembew kedvu le le, “Wvun nu Waa wem, ε wvú nu fitele fiem. Ben eyuukè ε è nu wvú le.” ⁸ E bó ne sese dioo taa faɲε yaa bvuu yen bonyii ba le κε, yen κε wase ε è nu Jisos e maan.

⁹ E bó ke ne yí kum wvudvu le dioo booke, ε Jisos ciise ê bó le fo bó ke esee fiεε fi bó be yen e ê wee se wee wvù diee nu Waawee ε buy wase yí kpwe le κε. ¹⁰ E bó yuw κε nonen γεε ê bó eshem, geenen no ghayte κε εbonεbon le laa mbuy wvu yí kpwe le wvun se nu la le. ¹¹ E bó ne bife ê Jisos le, “E nu nje la wvù bonyii bò duɲci bonci duu le Elayja keɲke keeke eyaw eto é Mboyse wvù Nyo' to kawεε se to?” ¹² E Jisos tfuse ê bó le, “E nu keceey le Elayja nu ke eyaw eto ekene mwεem mvunciim é mvú etu no mvú to nu. Geenεn, è no nu nje la wvù bó nu ε san le wee wvù diee nu Waawee keɲke keeke eyen bonɲew nteen, é bonyii ema wvú? ¹³ Geenεn é me ensee ê ben le Elayja nu ε to wase, bonyii ε ge fiεε fi bó koonke bò wvú. E è nu κε no bó to sanεε ekume wvú.”

*E Jisos bvuse keyoy kè yiile yí wan mvu le
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ E Jisos bò boom bew bo ηgoο le ke bow to buy fô boom bew bo ηgoο le bomew to nu, yen ε kebombom ke bonyii le ke baay ε gem bó, ε bonyii bomew bò to duɲci bonci bo Nyo' le beeke mbew bò bó. ¹⁵ Kaɲ mwaan no kebombom kecii yenεε

Jisos e, mum sεεε wvú baay, lewte gen gay wvú le. ¹⁶ Ε wvú bife ê bó le, “Ben beeke mbew ε è nu εκυμε la?” ¹⁷ Ε wee tfuse ê wvú ê kebombom εnte le, “Wee n'yεεyi, me mbe ntoo bô waa wεm fô wo le njefo keyoy kemew nu yî ye le, ε è nu kè ké ge ε wee tu kencife. ¹⁸ Keyoy kedvu ké cuute wvú tufe fokuse, ε diffuw no buyte ê wvú εmvu ε wvú ηgeci bigew, nen'yi taame. Me ε ηgay le boom buw bo ηgoo le ebvuse keyoy kedvu, bó ε mom ηkuuη.” ¹⁹ Ε Jisos yuw nonεn, gay ê bó le, “O oo! Εηγοκε kè baa lese fitele yî Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene ηγεν embuy nεε? Me nu ηke ηkkuu shém bô ben ηγεν embuy nεε? Ben eto bô wan wvudvu fen enya ê me.” ²⁰ Ε bó mum jo wan wvudvu no too bô wvú fô Jisos e. No keyoy kedvu yενεε Jisos e, mum cufe wan wvudvu kaη mwaan ε wvú gbwe fokuse no binlene fô, ε diffuw buyte εmvu. ²¹ Ε Jisos bife ê cee wan wvudvu le, “Fiεε fin to κεw seke la?” Ε wvú tfuse le, “Fí to κεw ε wvú bεε caan. ²² Keyoy kedvu nu ε tufe wase wvú bokan e bokan e ηguy e noo ê joo le gomte keeyu wvú. Ε wo nulo ege fiεε, kee wo, é wo cam κε shen fô bese le, fi bese.” ²³ Ε Jisos bife ê wvú le, “Le laa è nulo é me ege fiεε le le? Nyo' nulo ege fiεε ficii fô wee wvú nu ε lese fitele yî ye le.” ²⁴ Kaη mwaan ε cee wan wvudvu mum funj foweεwe le, “Me nu ε nlese fitele yî Nyo' le. Geε é me embvuu enlese enfey lo nonεn.” ²⁵ Ε Jisos dioo yεn ε kebombom ke bonyii le lewte too taashi fô wvú to nu, ε wvú wam keyoy kè yiile kedvu gay le, “Wo, keyoy kè yiile kin kè gee ε wan wvun yaa jemyi κε yaa yuuke tεn mwεεm κε, me ηgayte ê wo, buyε yî wan wvun e, eγεν lo. Fo wo ke ebvuu eley yî ye le κε.” ²⁶ Ε keyoy kedvu funj foweεwe, bvuu cufe wan

wvudvu, tufe ê je yì befε le, mum buy yî ye le. Ε wvú no jiime fokuse κε diεwε kenkpwe ke wee le. Ε wee nteen yen nonεn, mum no duu le, “Wvú nu ε kpwe wase.” ²⁷ Ε Jisos jicε wvú le yî kebo le cake ε wvú leem we.

²⁸ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke dioo γεν ley yew, ε bó bife ê wvú εjim εjim le, “Ε nu nje la wvú bese be mom ηkuuη keebvuse nceendaa dεwle wvudvu?” ²⁹ Ε wvú tfuse ê bó le, “Fiεε fi nulo ebvuse kfuu wvun nceendaa nu κε bunle yì temyi maan. Ke è nulo é fiεε fimew jεεy ebvuse κε.”

Ε Jisos bvuu jeme εκumε kfuu kpwe yì wvú nu ke ekpwe

(Mat 17:22-23; Luk 9:43b-45)

³⁰ Ε bó ke nε fó fey je yì Galilee le, ε Jisos yaa gomte le wee ekiεε κε, ³¹ njefo wvú to lenε yεεyi boom bew bo ηgoo le. Wvú to yεεyi bó le bonyii nu ke enya wee wvú diee nu Waawee can bonyii le é bó eyu wvú. Ε bó dioo ε yu wvú nonεn, é ke edioo enu εdiuw εta, é wvú ebuy yî kpwe le. ³² No wvú gay nonεn, ε bó fanε yaa kiεε fiεε fi wvú jemyi κε, geenεn, no fane keebife.

Wee wvu baay nu yεε?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ε bó ke γεν buy Kafana'um, ke dioo ley nu yew ε Jisos bife ê bó le, “Ben be beeke mbew ê je ε è nu εκumε la?” ³⁴ Ε bó mεy diuw tfu, njefo bó to lenε ê je beeke mbew εbonεbon le laa wee wvu baay σε nu yεε le. ³⁵ Ε Jisos shii fokuse, tee bó bo yuufe ncow bofεε gay ê bó le, “Ε wee gomte keenu wee

wvu fwe, tu wvú keŋke keejo ekole kew le wen nu kencilejimε noo wee wvù lemte fô bonyii bocii le.”
³⁶ No wvú gay nonen, mum jo wan caan leke ê bó entelen, mum kase jo koyce gay ê bó le, ³⁷ “E wee fiisene wan diewe wvun e ê diee diem e, tu wvú fiisene ε è nu me. Wee é fiisen me, tu ke wvú fiisene ε è nu ke me ke, tu wvú fiisene ten ε è nu wee wvù tum me.”

*E wee baa kicine wo, tu wvú tomte wo
 (Luk 9:49-50)*

³⁸ E Jon gay ê wvú le, “Wee n'yeeyi, bese se nu ε yen wee mvu le ε wvú tenje diee diuw se bvuu use bonceendaa bo dewle le yî bonyii le, bese ε kan, njefo wvú baa nu wee wesebeene ngoo ke.”
³⁹ Geenε ε Jisos tfuse ê bó le, “Fo ben ecilè kfuw wvuwe wee ke. Ben ekeè le é wee gee keŋghaw ke fiε le tenje diee diem, tu ke è nulo é wvú ebvuu ejeme fiε fi befe ekumε me ke. ⁴⁰ E wee baa kicine beene, tu wvú tomte beene. ⁴¹ E me ensee ê ben keceey le, é wee nya ke naa fiko fi joo le ê ben njefo bó tenje ben le bonyii bo Klistu le, tu ke è nu naa lo é wvú ke efufe mmawce we ke.”

*Mwεm mvù nelo egee ε bonyii gee bibefe
 (Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² E Jisos bvuu gay le, “E è nu le wee ege é wan mwaan ngoo boom bo caan ban bò nu ε lese fitele yî yem e ege kebefε, é fí ejee fô wvuwe wee le le bó eshēke kebwee ke diene le ke baay ê kendonj kew e, edomse wvú ê joo yi baay e. ⁴³⁻⁴⁴ Fí ε bvuu è no nu le, é kebo kuw gee ε wo gee kebefε, é wo sum kebo kedvu. Fí jee le wo eley nshii wvù mεy

lo le bô kenkfuyte ke kebo le, efey keekenke can yicii egen nguy wvu baay e wvù fiee sekecii se njime. *
 45-46 Εκαλε kuw gee ε wo gee kebefε, ε wo sum εκαλε kedvu. Fí jee ε wo eley nshii wvù meγ lo le nu nteηε, efey keekenke bikaa bicii ε bó elan wo nguy wvu baay e wvù fiee sekecii se njime. 47 Ε jise diuw gee ε wo gee kebefε, ε wo min jise didvu. Fí jee ε wo eley bvunfon bvυ Nyo' le bô jise dimwaan, efey keekenke ejise ecii, ε bó elan wo nguy wvu baay e. 48 Bvudvuu bvun nu bvù yín yì diee bonyii fó yaa ké kpweken ke, ε nguy yaa ké jimε fó ke. 49 Ben ekeè ε bó nu ke eseyse wee tfuu bô nguy lenlen no bó ké seyse fieε bô ηkauw. 50 Nkauw nu fieε fi jee, geenεn ε yí nelo ε cife, ε wo ebvuu ege nεε dvú ε yí se ebvuu ekase eyeke? Ben enù diεwε ηkauw yì yeke le, ε wee noo wee enù yì nyεkeey e.”

10

Ekume keekun kpwoon (Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Ε Jisos ke ne jó, γεν keba ke won e kè Judea le, lente Joo Joodan γεν wvuke. Ε bibombom bi bonyii le bvuu no taashi too fô wvú le, ε wvú no yeeyi bó ke no wvú to ké no yeeyi. ² Ε Bofalasii ke ne to keemom wvú, mum bife ê wvú le, “Nci nu ε bee le è nulo ε wee ekun kpwese?” ³ Ε Jisos kase bife ten ê bó le, “Muses to nya nci le ben egeè nεε?” ⁴ Ε

* **9:43-44** Bonwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen ε bvuu ε bise ten ejim jo 46 le, “Bvudvuu bvun nu bvù yín yì yaa kpwekene ke diee bonyii fó, ε nguy yaa ké jimε fó ke.” **9:47** Mat 5:29 **9:48** Yesa 66:24 **9:49** Lew 2:13 **9:50** Luk 2:14; 1Tes 5:13; Lum 12:18
10:1 Luk 9:51 **10:3** Mat 5:31

bó tfuse le, “Muses to nu ε cine le è nulo é wee ekun kpwese. E wvú dioo kuunke, san ηwa' wvú dunji le wen nu ε kun wase wvú nya ê wvú.” ⁵ E Jisos tfuse ê bó le, “E to nu nje bikuu binen bì temyeen wvú Muses to sanee nci wvun. ⁶ Geenen, è to nu fonkew seke Nyo' to bomte mwεem, ε wvú bom ε è nu diemsen bô kpwoon. No wvú bom nonen gay le, ⁷ E nu nje fifin wvú diemsen nu ke ecine ice bô bwee le etaashe bô kpwese, ⁸ é bó bofee emum etu wase wee mwaan.’ Nonen, ke bó bee bonyii bofee ke, bó nu wase wee mwaan. ⁹ Fí ε mum ε no nu le, fiε fi Nyo' nu ε taashe wase, fo wee emom egawsen ke.”

¹⁰ E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke dioo nu yew, ε bó bvuu bife ê wvú ekume fiε fidvu. ¹¹ E wvú tfuse ê bó le, “Naa yee wvú kun kpwese ε jo wvumvu, nu ε wvú ε ge kebefε ke diewe keejan kpwoon mvu. ¹² E kpwoon buy dweese le, ε gen ê diemsen mvu le, tu wvú nu ε ge kebefε fô dweese le keejim bô diemsen mvu.”

*E Jisos lan kembonen yi boom bo caan caan e
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ E bonyii ke ne no too bô boom fô Jisos e le wvú ekum bó le, ε boom bew bo ηgoo le no saake lo bó. ¹⁴ E Jisos dioo yen nonen, ε shém ton'ye wvú, ε wvú gay ê bó le, “Ben ecine é boom bodvu etoo fô me le, fo ben ejewsè bó ke, njefo bvunfon bvú Nyo' le nu ε è nu fô bonyii diewe boban e. ¹⁵ E me ensee ê ben kecεy le é wee baa efiisen bvunfon bvú Nyo' le ke diewe wan caan e, wvú saa ke eley bvunfon

bvudvu le ke.” ¹⁶ No wvú gay nonen, mum no joo bó koyci, geele can yí bó le, laanke kembonen yí bó le.

Jisos bô cee kpaw

(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ E Jisos ke ne le wen egene, e wee mvu lewte to tum envuw ê wvú ejise bife ê wvú le, “Wee n'yeyi, wo wvú wee wvú jee, fi fi me nkenke keenge nse nkenke nshii wvú mey lo nu la?” ¹⁸ E Jisos tfuse ê wvú le, “Wo teje me le wee wvú jee nje la? Ke wee nu dvú wvú jee ke. E nu ke Nyo' maan wvú jee. ¹⁹ Ke wo kee bonci bò le, ‘Fo wo eyu wee, fo wo ejan kpwee wee, fo wo econ bvucan, fo wo eben jim nsaw mbiay, fo wo efw kenfiw, noo le è wvumte ico bô bwoo?’” ²⁰ E wee wvudvu tfuse ê Jisos le, “Wee n'yeyi, bonci ban bocii nu e me nto nkew wase no geele naa e me mbee cuwee.” ²¹ E Jisos taa wvú nen tunj, kon wvú, mum gay ê wvú le, “Tu fi nu e sh ee fimwaan fi wo bee ege. Gene ege se mweem mvú wo kenke, egaw bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le, é wo ke emum ekenke ntfu e è nu won wvu we le. E wo dioo e ge nonen, emum eto ebii me le.” ²² No Jisos jeme nonen, e wee wvudvu yuw e bvushiw tfuse lo wvú, e wvú banke ye no gene nu lo shen shen, njefo wvú to kenke kpaw baay.

²³ E Jisos ne banke ye taa boom bew bo ngoo le nen, gay ê bó le, “Fí nu ke etemyi baay fô bonyii bo kpaw e keeke eley bvunfon bvú Nyo' le.” ²⁴ E njeme wvudvu ffumse boom bew bo ngoo le. E Jisos bvuu gay ê bó le, “Boom bem, fí temyi baay

fô wee le * keeley bvunfon bvú Nyo' le! ²⁵ Fí nu cekey fô nyambala le keeley ê jise di tase le fele fô wee kpaw e keeley bvunfon bvú Nyo' le.” ²⁶ E bó yuw nonen ε fí ghaw bó baay, ε bó no ghayte ε, “E è fen nu nonen, é ke eyuu eboy yεε?” ²⁷ E Jisos kase taa bó nen, gay ε, “Fifin nulo eghaw wee wvu wum, geenen yaa nulo eghaw Nyo' ke, njefo Nyo' nulo ege fiεε ficii.” ²⁸ E Bitá mum ne gay ê Jisos ε, “Taa eyen, bese nu ε cine wase fiεε ficii le ε no bii wo le.” ²⁹ E Jisos tfuse ê wvú ε, “E me ensee ê wo keceey ε, ke wee nu dvú wvú nu ε cine yew e, keεε boom bo bwee le, keεε jéme ye le, keεε bwee le, keεε ice le, keεε boom e, keεε ηεε le, ε wvú cin'yi nje yem noo saaka wvú jee wvú wvu Nyo', ³⁰ wvú nu ke enu se wvú ε keηke yéw noo boom bo bwee le, noo jéme, noo bobwee, noo boom, noo ηεε yî nshii wvu keseen e bokaη gbwee ke. E bonyii nu ke ebone ten bikaa ê wvú ejim, é ke dīoo enu kefew ke nshii wvú too le, é wvú ekeηke nshii wvú mey lo. ³¹ Geenēn, bonyii nteen bò nu fwe keseen nu ke enu ejim, é nteen bò nu ejim keseen enu fwe.”

E Jisos bvuu jeme yî bokaη e botete ekumε kpwe ye

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke ne jo je, no bene Jεlusalēm ε wvú saa fwe. E boom bew bo ηgoo le keηke lo ηghaw. E bonyii bò to bii ten no keηke nfan. E Jisos bvuu jo boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ε bô bó lεwse ye ε wvú no seje ê bó fiεε

* **10:24** Bonwa' bo boyvuum bomew keηke fen ε, “fô wee wvú nu ε gεε bvufee yî kpaw e ...” **10:27** Mat 19:26 **10:29** Mat 10:37 **10:31** Mat 19:30 **10:32** 8:31

fi nu ke ekooy bô wvú. ³³ E wvú gay ê bó le, “Ben eyekε eyuw, beene bene wase gene Jelusalem, ε bó nu egen enya wee wvú diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô dunçi bonci bo Nyo' le, é bó esaw wvú esumten le bó eyu wvú, emum enya wvú can bitum e, ³⁴ é bó esεwse wvú, cuyte nceη yî ye le, suunke wvú, emum eyu wvú, é ke dioo enu εdiuw εta, é wvú ebuy yî kpwe le.”

*E Jem bô Jon leke bintaw bi baay baay ê Jisos
(Mat 20:20-28)*

³⁵ E Jem bô Jon bô to nu boom bo Σεβεdee le ne bence to fwe dvu Jisos gay ê wvú le, “Wee n'yεεyi, fiεε nu dvú fi bese gomte le wo ege fô bese le.” ³⁶ E wvú bife ê bó le, “Ben gomte le me enge la fô ben e?” ³⁷ E bó tfuse le, “Bese gomte le seke wo nu yî bvukukε bwuw e, é bese eshii yî bintaw bi baay baay e, wee mvu ê εbo kuw ke εceey e, wvumvu ê εbo ke εηkonko le.” ³⁸ E Jisos tfuse ê bó le, “Kε ben kee fiεε fi ben biite ke. E nulo é ben ke ewu fiko fi ηγεw e fi me nu ηke εη'wu, kenεε eley kfuu ηγεw wvu baay wvú me nu ηke enley wvú le?” ³⁹ E bó tfuse ê wvú le, “Bese nulo ke ege.” E Jisos gay ê bó le, “Ben nulo ewu fiko fi ηγεw e fi me nu ηke εη'wu, eley ten kfuu ηγεw wvu baay wvú me nu ηke enley e, ⁴⁰ geenεn ε keeshii é εbo kem ke εceey e kenεε ke εηkonko le yaa nu bvudvuu bwem keenya é wee ke. Mondvuum modvu nu fô bonyii bô bó nu ε seyse wase fô bó le.” ⁴¹ E kebese ke boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw ekumε fiεε fidvu mum no ton'yi shém bô Jem noo Jon. ⁴² E

Jisos tee bó bocii ε bó to, ε wvú gay ê bó le, “Kε ben kee le bonyii bò è nu bò saake bitum ké no shiile lo yí bonyii bobole, ε bonyii bo baay baay bobole dunji mvunḡay mvubole ê we jo bó? ⁴³ Kε fifiε keḡke keenu ê ben enteleḡ ke. Wee wvù gomte keenu wee wvu baay ê ben enteleḡ keḡke keenu wvù lemte lo ben e. ⁴⁴ Wee é no gomte keenu wee wvu fwe ê ben enteleḡ, tu wvú keḡke keenu nfaa wee tfuu. ⁴⁵ Ben ekeè le kee wee wvù diee nu Waawee to to le bonyii elemte lo wvú le ke. Wvú to to keelem lo fô bonyii le, enya nshii we keesum wee nteen can kpwe le.”

ε Jisos yene εjise Batimayus

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ ε bó ke len to buy ntew wvù Jeliku le. ε Jisos ke dioo nen'yi jó bô boom bew bo ḡḡoo le noo kebombom ke bonyii le, ε kenfefe kemew ε shii diuw je le leke mwεεm ε diee nu le Batimayus, wvù waa Timayus. ⁴⁷ ε wvú dioo yuw le è nu Jisos wvu Nasalet, ε wvú mum kew no wante foweεwe le, “Jisos, Waa Nfon Dawe, camε shen fô me le.” ⁴⁸ ε bonyii nteen ne kew no wamene wvú gayte le wvù ebaḡ lo. Geenεn ε wvú bvuu mεse wam lo foweεwe le, “Waa Nfon Dawe, camε shen fô me le.” ⁴⁹ ε Jisos leem, gay le bó etee wvú. ε bó mum tee kenfefe kedvu gay le, “Ekole kuw ε jon wase, ja we, wvú teje wo.” ⁵⁰ ε kenfefe kedvu mum mwase ndvu ye fokuse, may we ḡen fô Jisos e. ⁵¹ ε Jisos bife ê wvú le, “Wo gomte le me enḡe la fô wo le?” ε kenfefe kedvu tfuse le, “Wee N'yεεyi, me ḡgomte keen'yene mwεεm e.” ⁵² ε Jisos mum gay ê wvú le, “ε ḡene

fiuw. Fitele fi wo lese yî yem e nu ε ge wase wo ε bonen.” Kan mwaan nonen ε ejise eye mum yuu ε wvú no yene mwεem e, mum no bii Jisos e jò wvú to gene.

11

*Ε bó fisen Jisos Jelusalēm diwε Nfon e
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)*

¹ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le len ke dioo fejene Jelusalēm, nu wase mbew ntew wvú Betfaj bô wvú Betani le bô nu mbew Kum Bite bi Olif e, ε wvú baa boom bew bo ηgoo le bofεε tum, ² gay ê bó le, “Ben egen ntew wvu fwe we le. Ben nu ke eleyte jó nen kan mwaan, eyen waa kembεεbey e ε bó ε suu, ε wee ke baa ben wase yî dvú le ke, é ben efay eto dvú. ³ Ε wee bife ê ben laa ben fayte nje la le, é ben tfuse le Cee Ekole kenke shiee wvudvu, ε wvú nu ekase etfuse jim ke keseen keseen.” ⁴ Ε bó mum ne gen yen waa kembεεbey wvudvu le ε bó ε suu diuw fwese yew mi le diuw je le. Ε bó mum fay. ⁵ Ε bó dioo fayte ε bonyii bomew bô to leeme fó bife ê bó le, “Ben gee ε è nu la? Ben fayte waa kembεεbey wε nje la?” ⁶ Ε bó mum see ê bó fiεε fi Jisos be gay. Ε bó mum cine ε bó no gene dvú. ⁷ Ε bó to dvú fô Jisos e, yey ndvú yibo yî nyam yidvu le, ε Jisos mum ben. ⁸ Ε bonyii nteen no yeyte ndvú ê je, ε bomew faasshi tíew bite ηkpwaante, yeyte ten ê je. ⁹ Ε bonyii bô to gene fwe dvu Jisos noo bô to bii ejim no wvuuyi le, “Eeeee, mbense enù fô Nyo' le leεε! Nyo' nu ε lan kembonēn yî wee wvú too ê diee di Tata le leεε! ¹⁰ Nyo' nu ε lan kembonēn yî

bvunfon bvui icee wesebeene wvù Dawe le bvù too le! Eeeee, mbense enù fô Nyo' wvu fowe le leee!”
 11 E Jisos gen fese Jelusalem, ley fô yew ncese le, taa no mwem mvunciim nu. E wvù dioo mese e kefew e gen wase e bô boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofee ne gen Betani.

*E Jisos jiy kete kemew
 (Mat 21:18-19)*

12 E ekfuḡ buy yuu e Jisos bô boom bew bo ngoo le ne Betani bvuu no gene Jelusalem, e jen no yuu wvù. 13 E wvù laḡ jise yen kete kemew e ncejole e kí teeke e bó ké no diee. * E wvù mum no gene fó keeyen laa è nulo é wen ekoy fiεe yî dvú le edie le. E wvù dioo gen buy fó faḡe yaa yen fiεe le yî dvú le ke, yen ke e è nu bibε le maanḡ, njefo è to baa nu kefew kè kí ké no yumte ke. 14 E wvù mum gay ê kete kedvu le, “Fo wee beε ke ebvuu eyuu edie fiεe yî yo le ke.” No wvù gay nonen e boom bew bo ngoo le yuw.

*E Jisos kuḡ bonyii bo way e fô yew ncese Nyo' le
 (Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

15 E bó ke gen fese Jelusalem, e Jisos gen fô yew ncese le kew no kuunḡke bonyii bò to kamene way fó. E wvù no kuunḡke nonen baashi bidanḡ bi bonyii bò to kumene bigew e, noo bintaw bi bonyii bò to geese bibembε le. 16 E wvù faḡe yaa bvuu bee ten le wee etuu fiεe elen edanḡsen dvú fô yew ncese le ke. 17 E wvù no yeeyi bó gayte le, “Ke bó nu e saḡ le Nyo' gayte le,

11:13 Luk 13:6 * **11:13** Kete kin nu kè bó teḡe ê díew bala le le «fig». **11:17** Yesa 56:7; Yeli 7:11

‘Yew wen nu ε bó nu ke etenje le yew bunle fô bitum e bicii?’

Geenen ben ε banke ε tu tfum bocoon.” ¹⁸ ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to dunçi bonci ke yuw mum no gomte je yi bó eyu wvú jó. Bó to kenke nfan ekumε wvú njefo kebombom ke bonyii le to yuuke wase n’yeyi we ε diuw yumte lo bó. ¹⁹ ε è ke dioo nu fokieguu, ε Jisos bô boom bew bo ngoo le buy ê kelaante kedvu le.

*N’yeyi wvù nen’yi yi kete kè Jisos to jinε le
(Mat 21:20-22)*

²⁰ ε Jisos bô boom bew bo ngoo le ke buy no fele fontanentan, yen kete kie le ε kí ε yowlen wase kecii ε shii ε buy yi gey e. ²¹ ε Bita kume fiε fi se kooyε, jeme ê Jisos le, “Wee N’yeyi, yen no kete kie kè wo se jinε ε yowlen wase.” ²² ε Jisos jeme ê bó bocii le, “Ben elese fitele yi Nyo’ le. ²³ ε me ensee ê ben kecey le, é wee gay ê kum wvun le, ‘Mvuwe ye fen egen egbwe ê joo yi baay e’, ε wvú gayte nonen yaa manene ke ê fitele le, ε wvú ε bee le fiε fi wvú gay nu ekooy, é wvú emvuwe. ²⁴ Nonen é me ensee ê ben le, fiε ficii fi ben leke ê bunle le, ε ben ε bee le ben nu ε kenke wase, nu ε ben nu ekεke. ²⁵ Ben dioo leem ten keebunle, é è nu le wee kenke wee mvu fô fitele le, é wvú leeshε nya ê wvú. Ben egeè nonen wvu le Icee wene wvù nu fowe elεshi ten binen bibε. [²⁶ ε ben baa elεshi bibε bi bonyii bomew e, Icee wene wvù nu fowe saa elεshi ten binen ke.]” †

11:18 12:12; 14:1-2 **11:23** Mat 17:20; Luk 17:6 **11:24** Mat 7:7; Luk 11:9 **11:25** Mat 7:1; Luk 6:37 † **11:26** Ke bonwa' bo boyvuum bomew bô bó to yawεε san diεw Nyo' jó kenke kencim kin ke.

*Ɛ bó bife fô mvunḡay mvu Jisos e ne
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Ɛ Jisos bô boom bew bo ḡḡoo le bvuu ḡen ley Jelusalēm. Ɛ wvú ke dioo ḡhanci fô yew ncese le, Ɛ bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô duḡci bonci bo Nyo' le noo bonyii bô saake woḡ ne to yēn wvú le, 28 bife ê wvú le, “Wo jo fēē mvunḡay Ɛ se no ḡee mwēem mvun? Ɛ nya yēē mvunḡay mvudvu ê wo le wo eḡeē mwēem mvun?” 29 Ɛ Jisos ḡay ê bó le, “Me nu embife fiēē ê ben fimwaan, é ben dioo Ɛ tfuse, é me emum ensee ê ben wee wvù nya mvunḡay le me enḡeē mwēem mvun. 30 Ɛ to nya yēē mvunḡay Ɛ Jon se no leese bonyii ê joo? Ɛ to nya Nyo' nuu wee wvu wum Ɛ? Ben ke tfuse é me en'yuw!” 31 Ɛ bó ne no keḡene ebonēbon le, “Ɛ beene tfuse le è to nya Nyo', é wvú ebife ê beene le laa Ɛ è ḡe la fo beene ebee Jon e le? 32 Beene Ɛ tfuse le è to nya wee wvu wum, é fi ecem jó?” Bó to fane bonyii njefo bonyii bocii to nu Ɛ bee le Jon to nu naa wee ntum Nyo'. 33 Nonēn, Ɛ bó mum tfuse ê Jisos le, “Ke bese kee ke.” Ɛ Jisos mum ḡay ê bó le, “Tu ke me nu ensee tēn ê ben wee wvù nya mvunḡay ê me le me enḡee mwēem mvun ke.”

12

*Ngan ekumē bonyii bô wee to tēseē wēē ê bó
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

1 Ɛ Jisos mum ne no jemyi ê bó ê bonḡan e le, “Wee mvu to nu Ɛ lem wēē mvuntam mvù bó keenci mbvuum dvú, ḡem bô ketaan keēkeē, cim fò bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte Ɛ mbvuum

buyte, tum ketaale ke wee n̄ey e w̄ene dvudvu, mum t̄ese w̄ee wvudvu ê bonyii, mum n̄e ḡen ketum kemew e. ² E kefew k̄e bó k̄e no koyte ke to koc̄en, ε wvú tum waa we lemme mvu f̄o bonyii b̄o wvú to t̄es̄ee w̄ee ê bó le le bó enya mvuwene mvuntam é wvú eto dvú. ³ E wvú ḡen ε bó kaa koo lo suŋ, kuŋ ε wvú tu jim cancan. ⁴ E wee w̄ee w̄e bvuu tum wvumvu waa lemme, ε wvú ḡen ε bó bvuu suŋ kay ekol̄e, shoose wvú. ⁵ E wvú bvuu tum wvumvu, ε bó yu wvuw̄e. E wvú bvuu tum bomew mwaan mwaan ε bó duule lo, ε bó suŋ bomew, yuw̄ȳe bomew. ⁶ E wvú ke tum, ε è to k̄e wase wee mwaan sh̄ee, ε wee wvun nu waa we, ε è nu fitele fiew. E wvú m̄ese tum wvú f̄o bó le kpwaake le bó nu eḡen ewvum waa wen wvun. ⁷ E wvú ḡen, ε bonyii bodvu jeme εbonebon le, ‘Wvun nu ndiela wee w̄ee wvun, ben eto é beene eyu wvú é bvush̄ew bvudvu enu wase bvusēe beene.’ ⁸ E bó mum koo wvú, yu, bvuse laŋ ekfuŋ jo ketaaŋ.” ⁹ No Jisos jeme n̄en, mum bife le, “Fīe fi è nulo é wee w̄ee wvun ege nu la? Wvú nu ke eto el̄se lo bonyii bodvu, et̄ese w̄ee wvudvu ε è nu wase ê bonyii bomew. ¹⁰ Ben ke baa taŋ wase bvudvuu bvun ê N̄wa' Nyo' le le? Bó nu ε saŋ le,

‘T̄e didvu dīe dī bonyii bo kembom e to tun̄ee, to nu ε n̄e kase tu t̄e di buu di yew e.

¹¹ Fifi nu ε è ge k̄e Tata, bonyii ε no taale k̄eŋke ŋghaw.’ ”

¹² E bonyii ba yuw ŋgan wvun, mum kīe le Jisos ma ε è nu ê bó. E bó mum no gomte keekoo wvú, s̄e

fan ε è nu kebombom ke bonyii le kè to nu fó. Ε bó mum cinε wvú le nε no gεne.

*Ε bó telε Jisos εκumε shile wvù lanεen
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Ε bikuu bi wonj e ke nε tum Bofalasii noo bonyii bomew bo ηgoo Nfon 'Elod e λε bó egen etele Jisos ekoo wvú yí njeme we le. ¹⁴ Ε bó to, gay ê Jisos λε, “Wee n'yεεyi, bese kee λε wo ké no jemyi κε ε è nu kecεεy, njefo κε wo fane jise di wee le κε, kenεε mwεten nu naa la. Wo yεεyi kecεεy ε è nu je yì yi Nyo'. Ke see ê bese laa nci nu ε bee λε bó elaanke shile ê Kaysa, nuu wvú baa bee λε? * ¹⁵ Beene elaanke, nuu fo bó elaanke λε?” Ε Jisos κιεε fiεε fi bó to wεεntene dvú, tfuse λε, “Ben teeyi me nje la? Ben κε eto bó danali é me en'yεn.” ¹⁶ Ε bó to dvú, ε wvú fi, bife λε, “Ekole kin kè nu yí dvú le nu ke yεε le, ε diee din nu di yεε le?” Ε bó tfuse λε, “Ε nu ke Kaysa le, ε diee nu κε ten diew.” ¹⁷ Ε Jisos mum gay ê bó λε, “Ben enyaà fiεε fi è nu fi Kaysa le ê wvú, nyaà fi Nyo' le ê Nyo'.” Ε bó yuw nonεn, ε diuw yum lo bó εκumε wvú.

*Ε bó telε Jisos εκumε kentaashε ke kpwoon bó diemsen e seke bó ε buy yí kpwe le
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Ε Bosadusii bomew ke nε to keebife fiεε ê Jisos. Bosadusii to nu bonyii bò to duu λε κε bonyii nu ke ebuy yí kpwe le κε. ¹⁹ No bó to nonεn, gay λε, “Wee n'yεεyi, Muses to nu ε sanj ê beene ê bonci le λε, ‘Ε waa bwee wee kpwe ε gεε kpwoon σε wan,

* **12:14** Kaysa nu Nfon wvu baay wvu Lum. **12:17** Lum 13:7
12:18 Luk 20:27 **12:19** Dito 25:5-6; Kenj 38:8

tu wee wvudvu keŋke keegεε kpweε ηkfu
 é bô wvú eboo boom ê diee di ηkfu waa bwee
 wvudvu le.'

20 Nonεn, wee mvu to keŋke boom bolemsε
 bosooshwi, ε wvu ηgaywee ke jo kpwoon, ke
 kpwe σε bô wvú ε boo wan. 21 Ε εjimε kew γεε
 kpwoon wvudvu, ke kpwe ten σε wan. Ε fí ke kooy
 ke ten lenlen bô εjimε ke wvuwe le. 22 Ε bó ghan γεε
 wvú bocii, ε wee fanε yaa nu dvú ente jo bonyii
 bo bosooshwi bodvu wvù eboo wan bô kpwoon
 wvudvu ke. Εjim jodvu ε kpwoon wvudvu kpwe
 ten. 23 No bonyii bo bosooshwi bodvu to nu ε jo
 kpwoon wvudvu bocii, è nu ke enu seke bonyii
 buyte yí kpwe le, é wvú enu kpweε γεε?" 24 Ε Jisos
 gay ê bó le, "Ben jemyi nen jayte lo njefo ke ben
 kee fiεε fí bó san ê Nwa' Nyo' le ke, yaa kee ten
 mvungay mvu Nyo' le ke. 25 Fiεε fí nu, nu le è nu ke
 enu seke bonyii ε buy wase yí kpwe le, ke bolemsε
 bô bokεεε bεε ke ebvuu etaashi bvujen ke, ε bonyii
 yaa bεε ke ebvuu enyaa boom ε bó taashi bvujen
 ke. Bó nu ke enu wase ke diεwe bonceendaa bo
 Nyo' le fowe. 26 Fiεε fí ekumε le bonyii nu ke ebuyte
 yí kpwe le, ben ke baa tan wase bvudvuu ê Nwa'
 Muses e ekumε kete kè to bεenci ε Nyo' jemyi ê
 Muses gayte le,
 'E nu me Nyo' Aba'am bô Nyo' Aysik noo Nyo'
 Yakow e?'

27 Fí nu le ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, è nu Nyo'
 bonyii bò nu dvú. Ben nu ε jay baay."

Nci wvù fele bonci bocii
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Ε wee mvu wvù to duηci bonci bo Nyo' le ke to, dīoo yuw no Jisos bô bonyii ba beeke mbew, bvuu yεn no wvù nu ε tfuse fiεε fi bó bife ê wvù ê je yì jee le, ε wvù mum bife tεn ê Jisos λε, “Nci wvù fele bonci bocii nu wvù la?” 29 Ε Jisos tfuse ê wvù λε, “Nci wvù fele bonci bocii nu wvun wvù duu λε, ‘O bonyii bo Islael ben eyuw, Tata Nyo', wvù Nyo' wesebeene, Tata Nyo' wvudvu nu κε mwaanη. 30 Ε koonkè Tata wvù Nyo' wo bô fitele fiuw ficii, enya εkolε kuw ê wvù kecii, egεε bvufee bwuw yì ye le bvucii, elemtè fô wvù le bô mvunηay mwuw mvunciim.’ 31 Ε nci wvù bii wvun e nu λε, ‘Ε koonkè waa bwoo no wo koonke εkolε kuw.’ Κε wvumvu nci bvuu nu dvù wvù fele boban κε.” 32 Ε wee wvù to duηci bonci bo Nyo' le wε gay ê Jisos λε, “Wee N'yεeyi, wo nu ε tfuse naa λη. Wo jemyi ε è nu kecεy λε Nyo' nu κε mwaanη ε wvumvu yaa bvuu nu dvù εfey wvù κε. 33 Ε keekoonke wvù bô fitele ficii, gεεle bvufee yì ye le bvucii, lemte fô wvù le bô mvunηay mvunciim bô keekoonke waa bwoo no wo koonke εkolε kuw, nu ε fì fele naa lo keegee boncese bô nyám yi tonεεn noo boncese bomew.” 34 Ε Jisos dīoo yεn no wvù tfuse diεwε wee bvufee le, ε wvù mum gay ê wvù λε, “Κε wo nu ncejole keeley bvunfon bvυ Nyo' le κε.” Εjim jodvu, ε wee fanη yaa ke ebvuu emom eto keebife fiεε ê wvù κε.

*Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu waa yεε
(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Ɛ Jisos ke no yɛɛyi bonyii fô yew ncese le, ke nɛ bife ê bó le, “Bonyii bò duŋci bonci ghan nɛɛ le ɛ sɛ no duu le Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ nu waa Nfon Dawe? ³⁶ Ɛ Keyoy ke Yuule to ge wase ɛ Nfon Dawe wvun jeme ɛkumɛ Mboyse wvudvu gayte le, ‘Tata Nyo' to nu ɛ gay ê Tata wɛm le wvú eshii ê ɛbo kew ke ɛɛɛy e, ɛɛn ebuy seke wen ke ejike bonyii bew bo bvuban e

é wvú etome bika biew yî bó le.’

³⁷ Ɛ Dawe kebɛɛ teŋe wvú le Tata wen, é wvú ebvuu eghan nɛɛ sɛ no nu waa we?” No Jisos to jemyi mwɛɛm mvun nɛn ɛ kebombom ke bonyii le kè to nu fô, no yeke ɛ njon yuu lo bó.

Ɛ Jisos tooshɛ gee di bonyii bò duŋci bonci bo Nyo' le

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Ɛ wvú dioo yɛɛyi bonyii nɛ gay ê bó le, “Ben ejoð wɛɛ ben ɛ bonyii bò duŋci bonci bo Nyo' le. Bó ké no koonke keetfumyi ndvú yi baay baay ghanci dvú mondvuum mò bó kamene diwaci le, le bonyii egaytè bó le bô n'wvum. ³⁹ Ɛ bó ké ɛn yéw bunle le, kenɛɛ fô nkaw e, caw ke ɛ è nu bintaw bi baay baay sɛ shii yî dvú le. ⁴⁰ Bó shiwse lo mwɛɛm mvu bokɛ' bo bonkfu le, mum buwse bó bô dibunle di dewkene. Nɛw wvubo nu ke eyuu ekuuke baay.”

Nnya kpwɛɛ nkfu

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Ɛ Jisos ke nɛ ɛn shii keba keki fô fiŋkuw fi nnya le fô yew ncese le, no taale no bonyii too gɛɛle

bigew ê fiŋkuw fidvu le. E bonyii bo kpwaw e nteen no too gεεle bigew jó ε bí duule. ⁴² E kpwεε ηkfu mvu ke nε to ε è nu wee kefufe, gεε mvunyinyi jó mvunfεεm mvù gee jise di bigew e ε dí baa buy fiεε le κε. ⁴³ E Jisos ben boom bew bo ηgoo le gay ê bó λε, “E me ensee ê ben keceεy λε kpwεε ηkfu wvun wvù nu wee kefufe nεn, nu ε nya ε fey bonyii bocii bò gεεle fiεε ê fiŋkuw fi yew ncese le fin e. ⁴⁴ Bonyii bocii bò be nyaa, be too ε è nu bô tfúw kpwaw wvubo wvù nu ε yinŋen wase ε no fuci kuse. Geenεn wvú ε to bô kefufe kew kecii ε nya fiεε ficii fi wvú κεηke, ε è nu fí fi wvú bee keceεe yí dvú le.”

13

Binghaw bi mwεεm e bì nu ke ekooyi seke wonj nu keeke eka

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ E Jisos ke dioo nεn'yi fô yew ncese le, ε waa we ηgoo mvu ghay ê wvú λε, “Wee N'yεεyi taa eyen bibwee bi εta le bì nu yí yéw yin e. E nu naa lo binghaw bi yéw e!” ² E Jisos tfuse ê wvú λε, “Wo yεne binghaw bi yéw e bin e? Ke tε dimwaanj nu ke eshεε yí dimew e sε bó ε base fokuse κε.”

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ E Jisos ke gεn ben shii yí Kum Bite bi Olif e ê keba kè taale yew ncese le, ε Bitá bô Jεm noo Jon noo Andulu gεn εbonebon bife ê wvu λε, ⁴ “Ke see ê bese kefew kè fiεε fidvu fin nu ke ekooy, ebvuu esee nciise wvù nu ke eduŋce kefew kè mwεεm mvudvu mvun mvunciim nu ke ekooy.” ⁵ E Jisos

mum gay ê bó ɛ, “Ben eyènè fo wee ke elɛɛ ben é ben ejay je. ⁶ Bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem tɛɛke fojise, ɛ wee duu ɛ, ‘Ɛ nu me wvudvu.’ * Ɛ bó dioo gee nonɛn emum elɛɛle bonyii nteen ɛ bó jayte je. ⁷ Ben ke dioo ɛ yuw ɛ bó tumte jem kɛɛɛ ɛ jem nu enu, fo finteem ebuytè ben kɛ. Mvumvun nu mwɛɛm mvù kɛɲke keeke ekooy. Geenɛn ɛ mvù yaa mum duɲci ɛ woɲ kaa wase kɛ. ⁸ Ketum nu ke etumte jem bô kemew, ɛ nfon mvu tumte jem bô wvumvu. Nshɛ nu ke eshiike mondvuum e mondvuum e, ɛ jɛɲ koole. Ɛ mvumvun mwɛɛm bɛɛ kɛ lo mvun'yan ɛ diɛwɛ seke kpwoon ɛ kɛw lume.

⁹ Ben dioo nu no yènè. Ben ekeè ɛ bó nu ke enya ben can bonyii bô saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle le. Ben nu ke eleemɛn fwe dvu bonyii bô saake biba bi woɲ e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu ɛ ben ejeme ê bó ɛkumɛ me. ¹⁰ Geenɛn ɛ bó kɛɲke kɛ keeyaw efewɔɔ saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bitum bicii. ¹¹ Seke bó ɛ koo ben ɛ no gɛne dvù keenya yew nsaw e, fo ɛkolɛ ekfumtè ben ɛ laa ben nu ke eɲɛn ejeme ɛ la ɛ. Seke ben ɛ gɛn, no jemyi kɛ ɛ è nu fiɛɛ fi buyte diuw wene le kefew kekiɛ le, njefo kɛ è bɛɛ ke ejemyi ben kɛ. Ɛ nu ke enya Keyoy ke Yuule njeme diuw wene le. ¹² Wee nu ke enɛ ejo waa bwee enya é bó eyu, é cee wan ejo waa we enya é bó eyu. Boom nu ke enɛ ebone bikaa ê bo'icee bobole ɛjim, gee ɛ bó yuwyi bó. ¹³ Bonyii bocii nu ke ebane ben nje

* **13:6** “... me wvudvu,” jemyi ɛ è nu ɛkumɛ Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ. **13:8** 2Klo 15:6; Yɛsa 19:2 **13:9** Mat 10:17-22; Jon 16:1-4 **13:11** Luk 12:11-12 **13:12** May 7:6; Mat 10:35; Luk 12:52-53 **13:13** Jon 15:21; Mwm 13:10

diee diem. Geenεn, wee wvù nu ke ekuu shém egεn ebuy fokemεse nu wvù nu ke eboy.

*Ekume mwεεm mvù bεmte mvù nu ke ekooyi
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)*

¹⁴ (Wee wvù taan̄ke ηwa' wvun eyuw fin ntay,) seke ben ε yεn ε kemaante ke fiεε le kè nulo ejin̄ bvudvuu leeme wase fô kí yaa be keηke keenu ke, ε bonyii bò nu Judea mum fεε ben yî dikum e. ¹⁵ Fo wee wvù nu ê yew we dioo ε shii bvuu ley yew le wen ejo naa lo fiεε elewte dvú ke. ¹⁶ Fo wee wvù nu wεne ebvuu ekfulε le wen too ejo ndvu ye yi bulεεn ke. ¹⁷ Ngεw wvu baay εdiuw yoya le nu ke enu wvu bokεnε bò nu bô difue, noo bò yamsee boom e. ¹⁸ Ben ebunleè le fo fiεε fin ke ekooy ε è nu kefew ke nffum e ke. ¹⁹ Bonyii nu ke eyεn ηgεw εdiuw yoya le, ε kfuu wvuwe ηgεw ke baa nu wase dvú ε kew no Nyo' bomεε won ε to ε buy keseen e ke. ε ke kfuu wvuwe bεε ke ebvuu eyuu enu dvú ke. ²⁰ ε Tata to baa fafe εdiuw ε ηgεw wvudvu, tu ke wee wvu wum mwaan̄ bee ke eboy ke. Geenεn, nje bonyii bew bò wvù to cawεε wase gεε, wvù nu ε fafe εdiuw yodvu. ²¹ ε wee ke egay lo ê ben εdiuw yoya le le 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvun fen!' Kεnεε le, 'Ben eyεn wvuwe fofe!' Fo ben ebee ke. ²² Ben ekeè le bonyii nu ke etoo mbiayte le bowen nu bomboyse bò Nyo' to kawεε, ε bomew duu le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwεεm mvù dun̄ci mvun̄gay mvubole, gee tεn mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e, momte fen̄ é je nu dvú, keelεε bonyii bò Nyo' nu ε caw ε bó ejay

je. ²³ Ben eyènè. Me nu ε nsee wase mwεεm mvun mvunciim ê ben é mvú sε keeke ekooyi.

No fí nu ke enu seke wee wvù diee nu Waawee kaase too

(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ Ε nu ke edioo enu εdiuw yoya le seke bonjεw bodvu ε fey wase, é diuu enε esεε ejimε, é kp-wee saa bvuu baa tεn κε, ²⁵ é jón enen'yi fowe gbwekene, é mwεεm mvu fowe mvunciim mvù κεηκε mvunγay eshiike. ²⁶ Nonεn é bonyii emum eyen no wee wvù diee nu Waawee shiile too ê kembεw e κεηκε mvunγay mvu baay noo bvukuke. ²⁷ Ε wvù emum eciinse bonceendaa bew é bó egen εbuw ε woj yo ena le yî nshε le noo fowe, ebaance bonyii bew bò wvù nu ε caw.

(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Ben eyεεyi fiεε yî κεηgvum e. Tίεw ye ké boci, é bibε ekεw etεεke yî dvú le, é ben mum kiεε le εkfunj kumene wase. ²⁹ Ε nu κε ληληη no ben nu ke edioo ε yεn ε mwεεm mvun kooyi, é ben emum ekiεε le wvù nu wase nceencee naa wase ê yew fwese. ³⁰ Ε me ensee ê ben kecεεy le κε εηγοκε ke keseen kin nu ke eka sε mwεεm mvun mvunciim ε kooy wase κε. ³¹ Εbulε bô nshε nu ke eka, geenεn κε diεw yεm nu ke eyuu eshiw κε.

(Mat 24:36-44)

³² Geenεn κε wee nu dvú wvù kee diuu didvu κεnεε kefew kedvu κε. Κε naa bonceendaa bo Nyo' le bo fowe κεnεε Waa Nyo' kee tεn κε. Ε kee κε Ice wvù εmbeη. ³³ Nonεn ben eyènè bvuu cεytè, †

13:24 Mat 24:29 **13:26** Mat 24:30 **13:30** Mat 16:28 **13:32**
 Lem 1:7 **13:33** Mat 24:36 † **13:33** Bonjwa' bo boyvuum bomew
 nu ε bise fen le, «bunleè».

njefo ke ben kee kefew kedvu ke. ³⁴ Fí nu ke enu diewee wee fò wvù gene ghane, ε dīoo nēn'yi, ε gee yew ye can boom bew bo lemme le, wee bô diew lemme, wee bô diew lemme, ε gay ê wee wvù ceyte diuw ketaan le wvù eshee ecēytè ntay. ³⁵ Nonēn ben emum ecēytè, njefo ke ben kee kefew kè cee yew nu ke ekase eto ke. E nelo é wvù ke eto ekiēguu, kēnēē entan entelē, kēnēē seke nyimshie yi fwe le, kēnēē entanentan. ³⁶ Fo wvù ke enē esēē ebuynēn eyēn ε ben leete ke. ³⁷ Fiēē fi me njemyi ê ben fin nu ε me njemyi tēn ê wee tfuu le, 'Wee wemēn ecēytè.' ”

14

E bonyii cu ntaŋ keekoo Jisos eyu

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ E to shēete wase ediuw εfaa é emum enu diuu di Nkaw Danjefey noo Nkaw Bleeḍ wvù bó baa gee Fintunleēn jó ke. E bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô duŋci bonci bo Nyo' le no gomte je yi bó ekoo Jisos jó ê kenyile le, eyu. ² E bó cu ntaŋ εbonεbon le, “Fo beene emom fiēē fin kefew kè bó gee Nkaw e ke, njefo é beene mom lo, é fí eto bô diuw ê bonyii entelē.”

E kpwoon mvuyefe Jisos bô nfiey wvù shfuunjkene

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ E Jisos ke no nu ntēw wvù Betani le, yew dvu Semon wvù wee ntun wvu baay, ε bó ke shii no diekene,* ε kpwoon mvu nē ley bô fikaa† fi nfiey

13:34 Mat 25:14-15; Luk 19:12-13 **14:1** 11:18 **14:3** Luk

7:37-38 * **14:3** E diēw Glek e nu le: “Jiim no diekene”, ε è nu no bó to ké no diekene kefew kekiē le. † **14:3** Fikaa fin nu ε bó to kene bô tē dimew di bó teŋe ê diēw bale le le «alabaster».

mvu wvù shfuun̄kene le. Nfley wvudvu to lumte naa ntay, ε bó kene bô naad εwvunεwvun. No wvú ley, mum koy diuw fikaa fidvu fuce nfley wvudvu yî εkolε ke Jisos e. ⁴ Ε bonyii bomew kaa nε no wvukene εbonεbon gayte le, “Wvú nyεw bô nfley wvun nεn nje la? ⁵ Ε be nelo é bó egese nfley wvun é wvú efey lo bigew bodanali gee tε, enya bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le.” Ε bó mum no ηsane lo yî ye le. ⁶ Geenεn, ε Jisos jeme ê bó le, “Ben ecine wvú le nyεkeey. Ben nyaa ηγεw ê wvú nje la? Wvú nu ε ge ε è nu fiεε fi jee fô me le. ⁷ Ben ekeè le bonyii bo kefufe le nu ke enu ke ben ε bó sekecii. Ε ben nulo efici bó seke ben koon̄ke. Geenεn, ke me nu ηke enu beene sekecii ke. ⁸ Kpwoon wvun nu ε ge ε è nu fiεε fi wvú nulo ege. Wvú yefe me bô nfley wvun nεn seysee ε è nu no bó nu ke edwey me.‡ ⁹ Ε me ensee ê ben keceey le, naa fεε fô bó nu ke efewci saaka wvú jee yî εkolε ke nshε le kecii nu ε fiεε fi kpwoon wvun ge nu ε bó nu ke esenje tεn, keekumyi wvú.”

*Ε Judas γεν keegese Jisos
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)*

¹⁰ Ε Judas Iskaliot wvù to nu wee ηgoo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε, mum nε γεν fô bocee ncese bo baay baay e wvu le wen egese Jisos ê bó. ¹¹ Ε bó dioo yuw nonεn yuw njon̄ baay, mum kaw wvú le bó nu enya bigew ê wvú. Ε wvú mum kew no gomte je yì wvú nu enya Jisos jó can yibole.

‡ **14:8** Wee Juu to ké kpwee, ε bó yefe gvune diew bô nfley se dwey.

*Ɛ Jisos bô boom bew dieken yi kemese le
(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)*

¹² Ɛ diuu di fwe di Nkaw Blɛɛd wvù bó baa gɛɛ Fintunlɛɛn jó dì bó to ké no sɛɛle waa keyaw wvu Nkaw Danɛfey ke to kocɛn, ɛ boom bo Jisos e bo ŋgoo le bife ê wvú lɛ, “Wo gomte lɛ bese egɛn eseyse ɛ è nu fɛɛ fò wo nu edie Nkaw Danɛfey?” ¹³ Ɛ wvú mum tum boom bew bo ŋgoo le bomew bofɛɛ, gay ê bó lɛ, “Ben egɛn ɛlaante, ben nu dioo gɛne, eyɛn wee le ɛ wvú ɛ tuu joo ê nshaan e, é ben ebi wvú le. ¹⁴ Seke wvú ɛ gɛn ɛ ley yew yì wvú ley dvú le, ɛ ben gay ɛ wee wvù kɛɲke yew yidvu lɛ Wee N'yɛyi biite lɛ laa kebuw ke bonyii bo ghane le kewene kè bô boom bowene bo ŋgoo le nu edie Nkaw Danɛfey dvú nu fɛɛ lɛ? ¹⁵ Wvú nu ke emum eduɲɔ kebuw ke baay yew yi ɛwe le ɛ bó ɛ loocɛ wase ɛ seyse kí ɛ no nu lo, é ben emum eseyse mwɛɛm mvudien dvú.” ¹⁶ Ɛ boom bo ŋgoo le bodvu mum nɛ gɛn ɛlaante, gɛn yɛn mwɛɛm e kɛ lɛɲlɛɲ no Jisos to jemyɛɛ ê bó. Ɛ bó mum seyse mwɛɛm mvudien mvu Nkaw Danɛfey e dvú. ¹⁷ Ɛ è ke no nu ɛkiɛguu, ɛ Jisos bô boom bew bo ŋgoo le bo yuufe ncow bofɛɛ taashɛ dvú. ¹⁸ Ɛ bó ke shii no diekene, ɛ Jisos nɛ gay ê bó lɛ, “Ɛ me ensee ê ben kecɛɛy lɛ wee mvu ben e nu egese me, ɛ wee wvun nu wvù diekene bee wvú.” ¹⁹ Ɛ bó yuw nonɛn, nɛ no nu lo yii yii, mum no biite ê wvú wee mwaan mwaan lɛ, “Ɛ nu me le?” ²⁰ Ɛ wvú tfuse lɛ, “Ɛ nu kɛ wee mvu ben bo yuufe ncow bofɛɛ le wvù bee wvú cuwte blɛɛd ê shuw e. ²¹ Wee wvù diee nu Waawee nu ke egɛn kɛ no bó to sanɛɛ ɛkumɛ wvú. Geenɛn, ŋgɛw wvu baay nu fò wee wvù gese wee

14:12 Ksm 12:1-14

14:12 Ksm 12:15-20

14:17 Jon 13:2, 21-30

14:18 Mben 41:9

wvù diee nu Waawee le. Fí to bee ejee fô wvuwee le baay fen é bó to baa eboo wvú ke.”

Ɛ Jisos bô boom bew die ntaashε

(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20)

²² No bó to diekene, ε Jisos ne jo blεed, nya keyoone ê Nyo', guushε, nya ê boom bew bo ηgoo le gay le, “Ben eko, fin nu ye yem.” ²³ Ɛ wvú mum jo ten fiko, nya keyoone ê Nyo', mum nya fiko fidvu ê bó, ε bó wu bocii. ²⁴ Ɛ wvú gay ê bó le, “Fin nu elεmε kem kè Nyo' gbwo monkan dvú kí ε buy nje wee nteen. ²⁵ Ɛ me ensee ê ben kecεy le ke me mbεε ηke embvuu en'wu mbvuum mo twej kete kè lane le man ke ε gen ε buy diuu di me nu ηke en'wu mó monfem ente jo bvunfon bvu Nyo' le.” ²⁶ Ɛ Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke mase, yem ηkiee mbense, mum buy ben gen yí Kum Bite bi Olif e.

Ɛ Jisos gay le Bitu nu ke ema wen

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ Ɛ Jisos ke ne gay ê bó le, “Ben bocii nu ke etfuw bikaa ê me ejim. Ɛ nu no bó nu ε san ε Nyo' gayte le, ‘Me nu enke en'yu ncey njée é njée esaanken.’

²⁸ Geenεn, seke Nyo' ε bvuse me yí kpwe le, é me ensa fwe jo ben Galilee.” ²⁹ Ɛ Bitu tfuse ê Jisos le, “Ɛ bonyii bocii cim tfuw lo bikaa ê wo ejim, tu ke è nulo é me ηke en'yuu entfuw ke.” ³⁰ Ɛ Jisos gay ê wvú le, “Ɛ me ensee ê wo kecεy le entan jo eben jan, nu ε nyimshie nu ke enu le yí eton bokaη bofεε, ε wo ε ma wase me bokaη botete.” ³¹ Ɛ Bitu jeme

tame lo gay ɛ, “Ɛ è cim nu ɛ me enkpwe lo bee wo, tu ke è nulo é me en'yuu ema wo ke.” No wvú gay nonen, ɛ bó bocii gay ke ten lenlen no wvú gay.

Ɛ Jisos bunle Gese mane

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Ɛ bó ke gen ley fô wɛɛ ketaan wvumew e, ɛ bó teje ɛ Gese mane, ɛ Jisos gay ê boom bew bo ngoo le ɛ, “Ben eshii fen, é me engen embunle.” ³³ Ɛ wvú mum jo Bitá bô Jem noo Jon, ɛ bô bó ne fô. Ɛ wvú ne no kpwaake mwɛɛm ɛ monlum koole wvú. ³⁴ Ɛ wvú gay ê bó ɛ, “Fitele fiem nu yii yii baay naa fi me enkpwe lo. Ben eshɛɛ enù fen cɛyte.” ³⁵ Ɛ Jisos ne fô bence gen fwe caan, gbwe fokuse, bunle ɛ é je be nu dvú, é kefew ke ngew e kedvu efey ke lo. ³⁶ Ɛ wvú bunle ɛ, “Abba, Icem, wo nulo ege fiɛɛ ficii. Cake fiko fi ngew e fin fo me en'wu. Geenɛn, geɛ ke no wo koonke. Fo wo ege no me nkoonke ke.” ³⁷ Ɛ Jisos kase tu jim fô bó le, yen ɛ bó leete. Ɛ wvú bife ê Bitá ɛ, “Semon, wo leete lo le? Ke è nulo é wo eɛy egen ebuy yí ntam kefew e ke mwaan e?” ³⁸ Ben enù we bunleè fo mmom ke eto fô ben e eghaw ben. Ɛ nu keɛɛy ɛ fitele koonke lo, geenɛn ɛ nyam ye wɛɛyi.” ³⁹ No wvú jeme nonen bvuu kase gen bunle ke no wvú be bunle wase. ⁴⁰ Ɛ wvú dīoo kase tu jim bvuu yen ɛ boom bew bo ngoo le leete njefo nyii to nu ê bó ejise baay. Ɛ bó fanɛ yaa kiɛɛ fiɛɛ fi bó etfuse ê wvú ke. ⁴¹ Ɛ wvú kase tu jim yí bokaɛ bo botete le, bife ê bó ɛ, “Ben fen beɛ ke leete leetene finɛn e? Dí nu ɛ kocɛn. Ɛ nu wase kefew. Bó nu ɛ gese wase wee wvú diee nu Waawee ê bonyii bò befe.” ⁴² Ben

14:32 Luk 5:16; Ibu 5:7-8

14:35 Jon 12:27

14:36 10:38; Mat

6:10; Jon 18:11; Ibu 10:9

14:38 Ɛfe 6:18; Ibu 2:18

enε we é beene eγενè. Ben etaa eyεn, wee wvù gese me wvun ε wvú too wase.”

Ε bó koo Jisos

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³ Κε no Jisos to bæε jemyi nonεn, kaη mwaan ε Judas wvù to nu wee ηγοο boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum buynεn. Wvù to too bô kebombom ke bonyii le ε bó κεηκε nyó bô bibuse, ε è to tum bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô duηci bonci noo bonyii bô saake woη. ⁴⁴ Ε to nu ε wee wvù to gesεε Jisos to seyse wase nciise bô bonyii bodvu gay le, “Wee wvù me nu ηκε εηgay wvù le, embam εηοce, nu wvù, é ben emum ekoo, ejo eγενe dvú eyεnè fo wvù elewte.” ⁴⁵ No Judas to nonεn, mum γεν lo kaη mwaan fô Jisos e, gay wvù le le, “Wee N'yεεyi.” No wvù gay nonεn, mum bam wvù ηοce. ⁴⁶ Ε bonyii ba mum koo Jisos, ghen wvù. ⁴⁷ Ε wee mvu wvù to leeme bô bo Jisos mum dvun nyo ye jem, cun kentunηun ke nfwa εkolε ke bocee ncese le dvú, sum. ⁴⁸ Ε Jisos bife ê bonyii bodvu le, “Ben to keekoo me ε no too bô nyó noo bibuse κε diεwε ben to keekoo ε è nu cooη e? ⁴⁹ Me nse nshee nu beene no diuu nu fô yew ncese le, n'yεεyi bonyii σε ben koo me nje la? Geenεn, fifin kooyi keseen nεn le fiεε fi bó to saηεε ê Nwa' Nyo' le eto ekocεn.” ⁵⁰ Ε boom bo Jisos e bo ηγοο le bocii mum laη wvù fó, fεε lo. ⁵¹ Ε cuwee mvu no bii wvù le, ε wvù baa tfume fiεε ye le κε, ε wvù bu κε ε è nu waa ndvu ye le. Ε bó γεν le bó koo ten wvù, ⁵² ε ndvu yidvu fεye, ε wvù cine dvú lewte kenyi kencimte.

*Ɛ bó saw nsaw Jisos
(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Ɛ bó mum jo Jisos, ɣɛn bô wvú fô ɛkolɛ ke bocee ncese le. Ɛ bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won noo bonyii bô dunɔi bonci nu ɛ bó to tase wase fô. ⁵⁴ Bó to ɣɛne bô Jisos ɛ Bitá bii lo ɛjim ncejole. Ɛ wvú ɣɛn buy naa lakfulɛɛɛɛ yi ɛkolɛ ke bocee ncese le, mum shii bô bonyii bô to ɔɛyte la didvu no yosene ɲɔy. ⁵⁵ Ɛ bocee ncese bo baay baay bô bonyii bocii bô saake bonsaw mum no gomte fiɛɛ fi bó etey yî Jisos e, ege é bó eyu wvú. Geenɛn, faɲɛ yaa yɛn fiɛɛ le kɛ. ⁵⁶ Ɛ bonyii nteen mum ben jim nsaw mbiay ɛkumɛ Jisos. Geenɛn, ɛ wee no jemyi fiɛɛ ɛ fi yaa too kpwentene bô fi wee mvu le kɛ. ⁵⁷ Ɛ bonyii bomew ke nɛ mum leem we, cu yibo mbiay yî ye le gay ɛ, ⁵⁸ “Bese se nu ɛ yuw ɛ wvú gayte ɛ wen nu ke esâw yew ncese yin yi bó bom bô can, ejo ɛdiuw ɛta ekase bom yimi ɛ è yaa nu bô can kɛ.” ⁵⁹ Naa no bó to jemyi nonɛn, ɛ njeme wvubo faɲɛ yaa etoo kpwentene kɛ. ⁶⁰ Ɛ ɛkolɛ ke bocee ncese le mum nɛ leem we fwe dvu bonyii, bife ê Jisos ɛ, “Kɛ wo kɛɲke fiɛɛ keetfuse le? Wo yuuke kɛ mwɛɛm mvù bonyii ban jemyi yî yo le?” ⁶¹ Ɛ Jisos mɛy diuw tfu, faɲɛ yaa tfuse fiɛɛ kɛ. Ɛ ɛkolɛ ke bocee ncese le bvuu bife ê Jisos ɛ, “Ɛ nu wo Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ wvù Waa Nyo', Nyo' wvù bó bensee?” ⁶² Ɛ Jisos tfuse ɛ, “Ɛ nu me. Ben nu ke eyɛn no wee wvù diee nu Waawee ɛ shii ê ebo ke ɛɔɛy ke Wee wvù kɛɲke Mvunɲay e, ke ebvuu

14:56 Mben 35:11 **14:58** 15:29; Mat 26:61 **14:61** Yɛsa 53:7; Mak 15:3-5; 15:39 **14:62** Dan 7:13; Mat 22:44; 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27

eyen no wvú shiile too we ê kembew e.” ⁶³ Ε εκολε ke bocee ncese le yuw nonen, mum saayε ndvú ye le, bife λε, “Shiee nu dvú wvù beene ebvuu egomte wee λε wvú eleem fen ejeme fiεε le? § ⁶⁴ Κε ben nu ε yuw wase no wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le? Ben ε gay λε la?” Ε bonyii bocii mum sumten λε wvú nu wee wvù bó eyu lo. ⁶⁵ Ε bonyii bomew mum κew no cuyte nceη yî Jisos e, kay εjise eye, no kfunε wvú bô mvunko, gayte λε, “Κε γεε kewee ntum Nyo' kuw keseen.” Ε bonyii bo nci le ke νε jo Jisos mum κew no suunke.

Ε Bitama Jisos

(*Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ No Bita to nu je εκυεku lakfulεη e, ε wan kpwoon mvu ηgoo boom bokεε bô to lemte εκολε ke bocee ncese le νε to mbew ye le. ⁶⁷ No wvú yen Bitale ε wvú yosene ηguy, ε wvú taa wvú nen tunη, gay λε, “Wo ten be nu ben ε Jisos Wee wvu Nasalet wε.” ⁶⁸ Ε Bita tun, gay λε, “Κε me ηkee fiεε fi wo jemyi fin κε. Κε me ηkee κε.” No wvú gay nonen, mum νε fó γεν fô diuw ketaη e, ε nyimshie mum ton.* ⁶⁹ Ε wan kpwoon wε bvuu yen wvú le, gay ê bonyii bô to leeme fó λε, “Wee wvun nu mvu bó le.” ⁷⁰ Ε Bita bvuu tun. Ε kefew ke dioo γενce caan, ε bonyii bô to leemene fó ba bvuu gay ê Bitale, “Ε nu keceey λε wo nu mvu bó le, njefo wo nu ten wee wvu Galilee.” ⁷¹ Ε Bita mum kan, tee lon yî εκολε

14:63 Mat 26:65 § **14:63** Wvú to saayi ndvú ye le nonen, njefo fi to nu ε sase wvú le. **14:65** Yεsa 50:6; 53:5; Luk 7:16 * **14:68** Κε bonwa' bo boyvuum bomew κεηke njeme wvu λε, “Ε nyimshie mum ton” κε.

kew e gay le, “Ke me nkee wee wvun wvù ben jemyi ekumε wvù ke.” ⁷² Kan mwaan ε nyimshie bvuu ton le bokaη bofεε. E wvù yuw mum kume njeme wvù Jisos be jeme ê wvù le, “Nyimshie ke enu le yí eton bokaη bofεε, ε wo ε ma wase me bokaη botεte.” E wvù mum kεse kpwe no beele.

15

*E bó nya Jisos can Baylet wee sa' wvu Lum e
(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)*

¹ E ekfun ke gen le jó eyuule too nen, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won noo bonyii bô duηci bonci bo Nyo' le, bô ε nu bonyii bocii bô saake bonsaw mum shii jo ntaη, kay Jisos, jo wvù gen nya can Baylet e. ² E Baylet bife ê Jisos le, “E nu wo wvù Nfon Bojuu le?” E Jisos tfuse ê wvù le, “E nu no wo gay.” ³ E bocee ncese bo baay baay mum kεw no teyte mwεεm yí Jisos e nteen. ⁴ Nonεn ε Baylet bvuu bife ê Jisos le, “Ke wo keηke fiεε keetfuse le? Wo yuuke ke mwεεm mvù bó cuci yí yo le?” ⁵ Geenεn ε Jisos faηε yaa ebvuu etfuse lo fiεε ê wvù ke. E diuw yum Baylet.

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

⁶ E to ké dīoo nu kefew ke Nkaw Danεfey wvun e, ε Baylet bvuse wee ncaw mwaan yew ncaw e wvù bonyii nu ε lekε. ⁷ E to nu kefew kedvu le, ε wee mvu nu yew ncaw e ε diee nu Balabas, ε wvù nu ηgoo bonyii bô to nu yew ncaw e bô to kεwεε mvunlaa εlaante yuwye bonyii le. ⁸ E kebombom ke bonyii le mum to kεw no biite le Baylet ege no

wvú to ké no gee fô bowen e. ⁹ Ε Baylet bife ê bó ε, “Ben gomte ε me embvuse ε è nu Nfon Bojuu le?” ¹⁰ Wvú to biite nonen njefo wvú to nu ε kíεε le bocee ncese bo baay baay to nya Jisos can wen e ε è nu njefo bó to bene kendonj bô wvú. ¹¹ Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay beyse kebombom ke bonyii le ε bó egay ε wvú ebvuse ε è nu Balabas. ¹² Ε Baylet bvuu bife ê bó ε, “Ε me ndioo ε mbvuse nonen, enge nεε bô wee wvun wvú ben teje ε Nfon Bojuu?” ¹³ Ε bó mum wam lo foweεwe ε, “Bó eta lo wvú yî kentam e.” ¹⁴ Ε Baylet bife ê bó ε, “Bó eta wvú nje la? Fiεε fi befe fi wvú ge nu la?” Ε bó bvuu no wamte gene κε lo fwe ε, “Bó eta wvú yî kentam e.” ¹⁵ Nonen ε Baylet mum bvuse Balabas njefo wvú to gomte keege no kebombom shieele. Ε wvú gay ε bó tam Jisos, mum nya ε bó egen eta yî kentam e.

*Ε bonyii bo nci le no σεwse Jisos
(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)*

¹⁶ Ε bonyii bo nci le mum jo Jisos ley γεν dvú entow fô bó to teje ε Bletolium. No bó ley, mum kum kebese ke ηgoo bonyii bo nci le kecii ε kí tase. ¹⁷ Ε bó mum jo ndvu bvunfon shfuse yî ye le, bvuu lu kefo ke bvunfon e ε kí nu bíay bíay bon ê wvú εfa. ¹⁸ Ε bó mum κεw no bune wvú gayte ε, “Biaa kemaan. Nfon Bojuu.” ¹⁹ No bó gee nonen mum no suunke wvú bô kemaan yî εkolε le, cuyte nceη yî ye le, too tumte envuw ê wvú εjise, bune wvú. ²⁰ Ε bó ke σεwse wvú nonen mεse, mum kase baa ndvu

bvunfon ye yî ye le, jise ndvú ye yî ye le, mum jo wvú no gene dvú keegen eta yî kentam e.

É bó ta Jisos yî kentam e

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ É bó dioo gene, ε bó bo wee mvu tasen ε wvú kfuuyi ηkpwaante ε diee nu Semon, ε è nu wee wvu Selin. Wvú to nu icee Eleksanda bó Lufus. É bó mum kan wvú ε wvú tuu kentam ke Jisos e.

²² É bó no gene bó Jisos gen buy bvudvuu bvù bó teje le Golgota le, (ε diee din nu le Njgbwow Ekole,)

²³ mum nya mbvuum ê wvú le wvú ewu ε bó ε fiysen bó efuwe kemew ε bó teje le meel. Geenen ε Jisos fañe yaa wu ke. *

²⁴ É bó mum ta wvú yî kentam e. É bó jo ndvú ye keegaw ê bikuu bibole mum tum kan bó ndvú yidvu keekiεε no wee nu ejo. ²⁵ Kefew kè bó to taε Jisos yî kentam e to nu didiuu bvuuke fontañentan.

²⁶ É bó sañ fiεε fi bó taε wvú yî kentam e nje fí ε fí nu le, wvú nu, “Nfon Bojuu.” ²⁷ Bó to nu ε ta ten bocoon bofεε yî bintam e, wvumvu ê εbo ke Jisos e ke εεεy e, wvumvu ê εbo kew ke εηkoηko le. [²⁸ É fí mum kocen no bó to sañεε wase ê Nwa' Nyo' le le,

“Bó to nu ε tañ wvú ngoo bonyii bò nu ε buw mwεεm e.”] †

²⁹ É bonyii no fele yene Jisos e mεεke lo bikuu, baale wvú bó boncun gayte le, “En'gheee! Wo wvù se nu keeke esâw yew ncese ekase eyoo yî ediuw

15:21 Lum 16:13 * **15:23** Mbvuum man to nu keege le wvú eciwlε saa ebvuu eyuuke nsase ke. **15:24** Mben 22:18 **15:26**

Mat 27:11 **15:27** Yesa 53:12 † **15:28** Ke bonwa' bo boyvuum bomew kenke kencim kè 28 ke. **15:29** Mben 22:7-8; 109:25

15:29 14:58

e eta, ³⁰ ke fi le ekole kuw eshii yî kentam kie le.”
³¹ E bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô dunçi bonçi bo Nyo' le no buu ten wvú εbonεbon gayte le, “Wvú se fii bonyii bomew se wvú nulo efi kew ekole ηkuuη. ³² Wvú wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε, wvú wvù nu Nfon bonyii bo Islael ke eshii le yî kentam e keseen é bese eyen emum ebee wvú le.” E bonyii ba bô bó to taε yî bintam e bô bo Jisos no baale ten wvú bô boncun.

E Jisos kpwe

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ E diuu ke dioo ben leke, ε εkfuη ne jiim won tfuu gen buy didiuu ditete εmvunsheen. ³⁴ E è ke no nu didiuu ditete, ε Jisos ne fuη foweεwe le, “Eloy, Eloy lama sabaktani,” fi nu le, “Nyo' wεm, Nyo' wεm, wo lan me nen nje la?”

³⁵ E bonyii bomew bô to leeme fó dioo yuw, gay le, “Ben eyeke eyuw, wvú teηe Elayja.” ³⁶ E wee mvu bó le ne lewte jo kusha, ffum é mbvuum mo ηgbwayηgbwayi le, bon yî fite le neke le wvú ewu, mum gay le, “Ke leem nen é beene eyen laa Elayja nu eto eshike wvú yî kentam kin e le.” ³⁷ E Jisos ne wam foweεwe mum yoy n'yoy wvu fokemεse. ³⁸ E ndvu yì to gawsene yew ncese ente seλε entelen kew fowe bow buy fokuse biba bifεε. ³⁹ E cee ekole bonyii bo nci le wvù to leeme fwe dvu Jisos dioo yen je yì Jisos kpwe jó le, mum gay le, “Kecεεy, wee wvun se nu Waa Nyo'.”

⁴⁰ Bokενε bomew to leeme fó ntamndwee taale. Ngoo bó le to nu Maalia Magdalen bô Maalia wvù bwee Jεm wvu caan bô Yosεs, ε wvumvu nu Salome. ⁴¹ Bokενε ban nu bò to bii Jisos e Galilee fici wvú. Bó to nu fó bô bokενε bomew ten nteen bò to biε Jisos e ε bô bó to Jelusalem.

ε bó dwey Jisos

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² ε è ke no nu wase ekiεguu εbvubwε, no è to nu Diuu di Nseyse le keeley yî diuu di mbam e, ⁴³ ε wee mvu wvu Alimatia wvù bó to tenε le Yosεw, kuu fitele γεν yεn Baylet e keelεke gvune di Jisos e eγεν edwey. Yosεw wvun to nu ngoo bonyii bò saake won e, ε bonyii to wvumte naa wvú ntay. ε wvú kebεε to cεyte ten kefew kè bvunfon bvυ Nyo' le nu ke eto. ⁴⁴ ε Baylet yuw, ε diuw yum lo wvú le Jisos be ε kpwe wase. ε wvú tee εkolε ke bonyii bo nci le kiε ε kí to, ε wvú bife ê wvú laa Jisos be ε kpwe wase le. ⁴⁵ ε wvú dioo yuw ê εkolε ke bonyii bo nci le kedvu le Jisos be ε kpwe wase, ε wvú mum nya gvune didvu ε Yosεw. ⁴⁶ ε Yosεw mum nε γεν guy ndvu yî jee, γεν shike gvune di Jisos e, baance jó, γεν jike ê jem e ε bó cow yî kεmbaan e, mum biηse kebwee ke tε le to ban diuw jem yidvu dvú. ⁴⁷ ε Maalia Magdalen bô Maalia wvù bwee Yosεs yεn bvudvuu bvù bó dwey Jisos fó le.

16

ε Jisos buy yî kpwe le

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

1 Ε diuu di mbam e ke dioo fey wase, ε Maalia Magdalen bô Maalia wvù bwee Jem, noo Salome guy bonfey bô shfuunjkene wvu le bó egen eyefe gvune di Jisos e dvú.* 2 Ε è ke no nu ε è bεε naa lo fontanentan ke no diuu bεε san lo yî diuu di fwe yî kema le, ε bó ne no gene fô jem. 3 Ε bó dioo gene nonen no jemyi εbonεbon le laa è nu ke ebinse yεε te di bó ban diuw jem dvú é bó se ley ε? 4 Geenεn ε bó dioo lan jise, yen ε bó ε binse wase te didvu. Te din to nu naa lo kebwee ke te le. 5 Ε bó dioo ley gen ê jem, yen cuwee mvu le ε wvú ε shii εbo εεεy ε tfume ndvu ε yí defe, baa. Ε ye kufe bó nen wuuu. 6 Ε cuwee wvudvu gay ê bó le, “Fo diuw eyumtè ben ke. Me ηkee lo le ben gomte ε è nu Jisos wvu Nasalet wvù bó se taε yî kentam e. Ke wvú bεε fen ke. Wvú nu ε buy wase yî kpwe le. Ben etaa eyen fô bó se jikεε wvú. 7 Ben egen esee ê boom bew bo ηgoo le noo ê Bitale wvú nu ε sa wase fwe dvunen Galilee. Ben nu ke eyen wvú le jó no wvú to gayεε ê ben.” 8 Ε bokεnε ba buy ê jem ciηke nen kikikiki, ne fεε lo, ε diuw ε looce ε yum bó nen kaww. Ε bó fanε yaa jeme fiεε ê wee ke, njefo bó to fane lo.†

Ε Jisos duηce ye ye ê bonyii
(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

[9 Jisos to buy yî kpwe le diuu di fwe yî kema le ε è bεε kebitele, yaw buynεn ε è nu fô Maalia Magdalen wvù wvú to bvuseε bonceendaa bo dεwle le yî ye le bosooshwi. 10 Ε Maalia mum gen see ê

* 16:1 Ε nce Bojuu le nu ε diuu to ké ka fokieguu. Fi nu le bokεnε ban to guy bonfey ban ε diuu di mbam e ε fey wase se buy gen fô jem. 16:6 8:31 16:7 14:28; Luk 24:34 † 16:8 Ke boηwa' bo boyvuum bomew keηke bincim bi 16:9-20 ke.

bonyii bò bô bo Jisos to ké no nu. Bonyii ban to nu ε shii beele soo bikuu. ¹¹ Ε bó dioo yuw no kpwoon wε gayte le wen be ε yen Jisos e ε wvú nu dvú, ε bó fanε yaa bee naa lo κε.

(Luk 24:13-35)

¹² Ejim jodvu ε Jisos bvuu duηce ye ye ê bonyii bew bomew bo ηgoo le bofεε ε bó gene ntεw mvu le ε nfiεεν ye ε kumεν wase. ¹³ Ε bó tu jim, γεν see ê kebεse ke bonyii bo ηgoo le, ε bó fanε yaa bee bó le κε.

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁴ Ejim jodvu ε Jisos duηce ye ye ε è nu wase ê boom bew bo yuufe ncow mwaan e kebεε ε bó diekene. Ε wvú saw bó, njefo bó to baa κεηke mbee κε, temyi bikuu keebεe bonyii bò to yenεε wvú le seke wvú to buyεε yî kpwe le. ¹⁵ Ε wvú mum gay ê bó le “Ben eγεν won e tfuu eγεν efewcì saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bonyii bocii. ¹⁶ Wee wvù é bee saaka wvudvu le, bó ε lese wvú ê joo, é wvú ke eboy. Wee wvù ε fan keebεe, nu ε wvú nu ke eley ηγεw e. ¹⁷ Bonyii bò nu ε bee nu ke egee mwεεm mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le diεwε mvun e: bó nu ke ebvuuse bonceendaa bo dεwle le yî bonyii le ê diee diem e. Bó nu ke ejemyi díεw yi fiε. ¹⁸ Bó nu ke ejici yó le bô can. Ε bó cim wu lo njiw, wvú saa ege fiεε bô bó κε. Bó nu ke egeεle can yî bonyii bò cεmkene le, ε bó bonene.”

Ε Jisos ben we

(Luk 24:50-53)

16:14 Lem 1:6-8 **16:15** Mat 28:19 **16:16** Lem 2:38 **16:17** Lem 8:7; 16:17; Lem 2:4; 10:46; 19:6; 1Kol 14 **16:18** Luk 10:19; Lem 28:3-6; Lem 4:30; 5:16; 8:7; Jem 5:14-15

¹⁹ Ε Tata Jisos jeme ê bó nonεn mεse, ε Nyo' mum jo wvú ε wvú ben we shii ê εbo ke εceεy ke Nyo' le.
²⁰ Ε boom bew bo ηgoo le ke mum buy no ghane fewci saaka wvù jee mondvuum e monciim. Ε Tata lemte bô bó tomte fiεε fi bó to fewci le è nu kecεεy bô mwεεm mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le mvù bó to gee.]

**Nwa' Nyo' Monkan mo Monfem
New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e